

"Soarta mea se află în mâinile fiecărui român"

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

Regele Mihai I de România Interviu în exclusivitate

pag. 7

ANUL V • Nr. 22 (225) • 1-7 Iunie 1994 • 16 pagini • 200 lei

DESPRE ROMÂNIA

cu **Patrick Wajzman**
directorul revistei *Politique Internationale*

pag. 6

Correspondentă specială de **Horatiu Pepine**

Basarabia, pământ al nimănui

pag. 5

O NOUĂ RUBRICĂ Tia Șerbănescu despre TVR

pag. 3

Politica internă a României se face la Paris

pag. 3

Românii în știința contemporană Sinaia, mai 1994 Actori fără spectatori

pag.
12-13

A fost cenzurat Platon?

Zoe Petre, Sorin Vieru, **pag. 3**
Gabriela Creția, Iancu Fischer,
Gh. Vlăduțescu, Andrei Cornea

"Nu există exil, există exilați", mi-a atras atenția Virgil Ierunca în vara lui '90, după mineriada a cărei comemorare se apropie. Mineriada a pătat grav obrazul României și a dat un nou lot de refugiați politici - tineri agresați și fără speranță, amestecați cu inevitabilii (în această epocă) impostori. Cu toate nemulțumirile pe care constant le-am rostit în acești ani, recunoaștem însă azi că răul n-a escaladat. "Exilații", iată, după opinia mea, un cuvânt de folosit doar cu verbele la timpul trecut. Care este atunci cuvântul potrivit pentru a-i denumi pe conștienții noștri care, printr-o dramă a istoriei recente, trăiesc dincolo de frontiere, majoritatea în țări mai binecuvântate de Dumnezeu și de soartă decât România? Această precizare lingvistică nu au făcut-o (din câte știu) cei care s-au întâlnit în această lună la Paris sau la Sinaia - dintre-un interes (cit de inadecvat sună!) pentru țara unde s-au format. Infrunt riscul de a pune alături cele două întâlniri și de a primi în tromba scrisori muștrătoare, nu numai pentru că eu cred că așa trebuie gândit, din respect față de cei veniți acolo, ci și pentru că mi s-a părut că cele două întâlniri (în ciuda deosebirilor de substanță) aveau câteva trăsături comune. La aceste *meeting-uri* (barbarism recent, intrat în limbă odată cu *a-mediatica*, *a-sponsoriza* etc.) s-au întâlnit acele categorii de români care, plecând din țară în condiții dramatice și înfrind dezavantajul în competiția dură de dincolo, au ieșit victorioși, câștigându-și un statut social normal și o recunoaștere profesională (uneori chiar de excepție). Proasta im-

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Fără exil, fără împărăție

țării de adopție și raportându-se la o cultură de marcă, ei sînt recunoscători și respectuoși față de țara care le-a oferit nu doar o existență normală într-o lume civilizată, ci și un respect, neobișnuit prin locurile noastre, față de ființa umană, o demnitate firească (și deseori demnități). Dar, cu toate că în intervalul de viață trăit în țară s-au simțit neprotejați, au încasat suferințe și umilințe pe care noi toți, într-un mod sau altul, le cunoaștem de pe propria noastră piele, s-ar părea că o singură viață nu este de ajuns pentru a uita cu adevărat România. Copiii lor vor fi cetățenii sănătoși ai țării unde au crescut: ei însă păstrează o emoție intensă, o nostalgie care poate lua forma refuzului înversunat, o atracție care se poate masca în repulsie, un gen de suferință specific, cu vise tipice "de exilat" care s-a întors și este prins, fugărit etc.; pentru tot acest amestec ei înșiși folosesc deseori cuvântul "rană". Forma cea mai nobilă de atașament a acestor apropiați ai noștri este concentrată într-un cuvânt care s-a repetat la aceste întâlniri: a ajuta (tinerii, țara, învățămîntul, democrația etc.). Ar fi de preferat să folosim *cointeresare* în loc de ajutor - mi-a spus unul dintre participanți, atrăgându-mi atenția că cei doi termeni trebuie să se afle într-un raport de egalitate. Și i-am dat dreptate.

CITITORII NE RĂSPUND LA CHESTIONAR

I. Mă interesează: 1. editorialul, 2. scrisorile de la cititori, 3. cronică sau comentariile politice, 4. interviul săptămânii, 5. anchete sociale (Dosar "22"), 6. comentarii despre proiectele de legi în curs de votare în Parlament, 7. comentarea sondajelor de opinie, 8. comentariul despre TVR, 9. cronică de carte, 10. "Lumea", 11. "Estul", 12. "Presa", 13. Săptămîna pe scurt.

II. Îmi este foarte greu să fac o ierarhizare, și totuși: Ilie Șerbănescu, Tia Șerbănescu, Radu Călin Cristea, Andrei Cornea, N.C. Munteanu, Gabriela Adameșteanu, Horațiu Pepine, Oana Armeanu, Raluca Stroe-Brumariu și Marian Chiriac, Gabriel Andreescu.

III. Personalități la "Interviul săptămânii": Corneliu Coposu, Regele Mihai I al României, Nicolae Manolescu, Petre Mihai Băcanu, Roxana Iordache, Tia Șerbănescu, Gabriel Liiceanu, Costea Munteanu, Daniel Dăianu, Adrian N. Ionescu, Emil Constantinescu, Stelian Tănase, Vladimir Tismăneanu, Theodor Stoiljan, Mircea Coșea, Octavian Paler, Alexandru Paleologu (și multe alte personalități marcante ale vieții politice și economice a României).

IV. În nici un caz sport, muzică, modă etc. Doresc o disecare a fenomenului politico-economic, a evenimentelor și a noțiunilor politice (despre viața politică și din alte țări estice și vestice). Educație: viața cotidiană din țările occidentale; ABC-ul democrației; cronică diasporă; cele mai bune articole, dialoguri; probleme comune ale țărilor foste comuniste.

V. Ilustrația grafică: bună (este loc pentru și mai bine).

Vă mulțumesc din inimă pentru reducerea acordată studenților (și totodată lui Dumnezeu că există).

Marius Bostan, Reșița, 28.02.1994

Vă citim de la prima apariție și sinteți, ca revistă săptămînală, printre puținele la care nu am renunțat. De aceea, dorim să răspundem chestionarului inițiat de dvs.

I. În "22" ne interesează: Actualitatea - în mod deosebit materialele semnate de d-na Tia Șerbănescu; editorialul; cronică politică; interviul săptămînii; "Accente"; scrisori de la cititori.

II. Autorii preferați: Tia Șerbănescu, Ilie Șerbănescu, Horațiu Pepine, Radu Călin Cristea, Andrei Cornea, Neculai Constantin Munteanu, Gabriel Liiceanu.

III. Personalități la "Interviul săptămînii": Regele Mihai, Corneliu Coposu, Petre Mihai Băcanu, Nicolae Manolescu, Mircea Dinescu, Doina Cornea, Lucian Pintilie, Paul Goma, Octavian Paler, Gabriel Liiceanu, Mihai Șora, Ana Șincă, Ovidiu Popescu (fostul președinte al Asociației "21 Decembrie"), Cristian Pașurcă, Valeriu Sterian, Jana Gheorghiu, Cornel Nistorescu, Anca Florea (de la Radio Actualități), Marian Munteanu - pentru a ne lămuri ce este și mai ales ce vrea - și, pentru ceva înviorează, Virgil Măgureanu.

Poate n-ar fi rău ca în cadrul acestor interviuri săptămîniale să invitați și lideri sindicali cum ar fi Bogdan Hossu, Matei Brătianu, Miron Mitrea, Dumitru Iuga și alții. Asta pentru a ne explica ce înseamnă o grevă generală. Care grevă generală s-a văzut cum arată!

IV. Teme noi: educație civică și, în serial, "Codul civic". Sintem împotriva unei rubrici sportive. Sint oameni pe care sportul nu-i interesează în asemenea măsură încît și "22" să se ocupe de sport. Sint probleme mult mai grave de debătut.

V. Ilustrația grafică: slabă.

VI. Tehnoredactarea este destul de bună.

Înădins am lăsat la urmă o propunere pe care, dacă vi se va părea interesantă, o puteți aplica. Sau nu. În luna decembrie 1992, Radio Europa Liberă a difuzat un interviu cu eroul adevărat Călin Nemeș. În cadrul acestui interviu, Călin Nemeș a citit un apel de conștiință adresat românilor. Cred că se intitula "Norocoșilor". Vă rugăm, dacă se poate, să preluați acest interviu și să-l publicați în "22". Este foarte puțin, dar măcar atîta lucru se poate face în memoria sa.

Am apreciat foarte mult documentarul "Revoluționar fără certificat". Mai dorim asemenea documente, pentru că, iată, sint și oameni care n-au ieșit la 21 decembrie '89 pentru un certificat sau pentru alte favoruri.

În speranța că n-am cerut prea mult, vă dorim toate cele bune și cît mai mulți cititori.

Ecaterina și Vicreia Popescu, București, 02.03.1994

Stimată redacție,

Citească cu mult interes publicația dvs. și plăcerea pe care o încerc de fiecare dată nu s-a diminuat în acești ani. Concepția, conținutul, calitatea materialelor ce apar demonstrează că poate să existe.

Întrebarea pe care cred că ne-o punem mereu, colectiv de redacție și cititori, este dacă am rezolvat ceea ce ne-am propus. Desigur, nu se poate în câteva zile, este un factor de timp, dar sint convinsă că vă stă permanent în atenție și încercați să răspundeți printr-o varietate de materiale. Și dați-mi voie să cred că este una din cele mai bune reviste. O ilustrație grafică sobră, "acordată" la stilul revistei, o literă convenabilă (deși mama mea, destul de vîrstnică, o citește greu) ne țin la curent cu problemele unei societăți umane din ce în ce mai frîmțată. Și cred că pentru ca să fii cu adevărat la curent trebuie să citești în totalitate tot ce apare în paginile dvs. Totuși, aș putea menționa și unele preferințe: editorialul, interviul săptămînii, cronică politică, "Accente". Autorii preferați? Greu întrebare! Voi cita totuși câteva nume: d-na Gabriela Adameșteanu, d-na Tia Șerbănescu, d-na Rodica Palade, dl. Ilie Șerbănescu, dl. Andrei Cornea.

"Interviul săptămînii" cred că ar trebui să aducă în paginile revistei personalități care să explice (sau să prezinte) probleme legate de viața societății noastre. Onre un Silviu Brucan, dispărut fără urmă, sau poate o personalitate de la Consiliul European? Mă gândesc că, de exemplu, la Timișoara funcționează un birou al Consiliului European axat pe probleme de pedagogie interculturală, că dl. Jacques Chevalier se ocupă și se pare că cunoaște bine situația din România.

Și aș continua cu o problemă de educație (care se pare că este total neglijată). Nu mai este cazul să vă reamintesc valoarea educației.

Cred că n-ar fi rău să fie debătută "educația civică" - o noțiune în lumea societății noastre, dar foarte utilă în Europa civilizată. Și în această direcție aș putea să vă pun la dispoziție materiale din Franța (de la un institut de cercetări pedagogice și de la Consiliul European). Vă trimit spre informare și citeva articole aparute în presa franceză, care mi-au parvenit nu demult.

Cu multă simpatie și considerație,

Prof. Rodica Raab, Timișoara, 02.03.1994

Trimit și eu răspunsurile la chestionar, cam cu întârziere, dar ca vechi cititori doresc și eu să-mi fac cunoscute opiniile. Pentru că nu doresc să tai revista (păstrez toate numerele pentru că o mai împrumut și unor prieteni), trimit o scrisoare separată. Totodată, ca să nu mai dau bani pe timbre, mi-a permis să pun în plic și un coupon de pensie, ca să-mi ateste avantajul unui abonament cu preț redus.

I. În revista "22" mă interesează: 1. editorialul; 2. cronică sau comentariile politice; 3. "Accente"; 4. interviul săptămînii; 5. comentariile despre proiectele de legi în curs de votare la Parlament; 6. eseul cultural; 7. comentarea sondajelor de opinie; 8. actualitatea culturală; a) cronică de carte; 9. comentariul despre TV; este foarte bine venită rubrica "Săptămîna politică"; formula aceasta de breviar este inspirată.

II. Autorii care mă interesează: Ilie Șerbănescu, Andrei Cornea, Tia Șerbănescu, Gabriela Adameșteanu, Horațiu Pepine, Raluca Stroe-Brumariu. Dacă n-ar putea să obțin colaborări de la Alina Mungiu, Octavian Paler, Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu ar fi extraordinar.

III. Personalități ce aș dori să fie intervievate: Andrei Pleșu, Nicolae Manolescu, Corneliu Coposu, Ana Blandiana, Mircea Ionescu-Quintus, Doina

Cornea, Radu Căpeanu, Varujan Vosganian.

IV. Ce teme noi m-ar interesa: 1. viața cotidiană din țările occidentale; 2. descifrarea istoriei (admirabil grupajul sondînd opiniile în problema controversată a personalității lui Ion Antonescu); 3. opinii lingvistice; 4. rezolvări economice în țările foste socialiste; 5. preluări de materiale din reviste străine (cum au fost cele ale publicistului polonez Darski și care au suscitat interesante polemici).

V. Ilustrația grafică: este fantastică. Acest grafician Perjo are un talent remarcabil.

VI. Tehnoredactarea revistei: nimic de reproșat. Și litera și scrierea aerisită sint exact cum trebuie.

Îmi permit să vă transmit opinia mea critică privind maniera de a comunica a d-lui H.-R. Patapievici. Este un tip erudit, care stăpînește foarte bine domeniul filosofic, dar ține cu tot dinadinsul să scrie încifrat, folosind cuvinte rare, ivirești și uzină de o frază contorsionată. Dumnezeu ține să ne epateze și să ne silească la o lectură cu dicționarul (mai multe chiar!) în mîină, uitînd poate că revista este destinată oamenilor obișnuiți, cu un vocabular moderat. Într-un articol a înscris cuvîntul "turiferării", pe care nu l-am găsit în dicționarele obișnuite și nici din context nu am putut să-l descifrez. Nu pentru că aș dori ca autorul să-și degradeze bagajul lexical fac acest demers critic; mi-ar plăcea să-i urmăresc ideile și să reflectez, să le compar cu gândirea mea și informațiile ce le dețin, în așa fel încît să ies îmbogățit intelectual după lectură; așa cum a izbutit cu eseul "Demnitatea națională" din nr. 7210 la revista. Este admirabil, cu idei sistematizate frumos și accente polemice reușite. Lectura îl produce satisfacție intelectuală și te ajută să-ți ordonezi opiniile, să-ți corectezi erorile de apreciere. Deci se poate comunica și descifrabil, nu doar bombastic și prețios. Cel mai mulți cititori ai revistei sint intelectuali de rang mediu și nu stăpînesc lexical filosofic.

O altă chestiune pe care o abordez este cea a respectării regulilor de ortografie privind scrierea lui "t" cu un singur semn, așa cum s-a stabilit prin reforma din 1953, căreia numai capetele infierbințate îi conferă conotație politică. Nu are nimic sunetul "t" cu tendințele de slavizare ale limbii române, așa cum au argumentat atunci reformatorii; din motive de aservire politică au făcut aceste afirmații, dar asta nu înseamnă că nu au acționat în direcție bună, adică la o simplificare necesară a regulilor de scriere într-o limbă printre excelenții fonetici, cum este limba noastră (mai bine zis, scrierea noastră). Felicit conducerea revistei că este consecventă în această problemă, căreia oameni incuți în materie lingvistică i-au dat o rezolvare nefericită și împotriva logicii.

Cu cele mai bune salutări, al dvs.

Constantin Iurașcu, Iași, 24.02.1994

Realizați una dintre cele mai bune reviste. Citească multă presă, dar revistele "Dilema" și "22" sint preferințele mele.

I. Rubrici în ordinea preferințelor: 1. comentariul politic; 2. cronică politică a săptămînii; 3. editorialul; 4. interviul săptămînii; 5. comentariul despre emisiuni TV.

II. Autorii preferați: 1. Tia Șerbănescu, 2. Gabriela Adameșteanu, 3. Raluca Stroe-Brumariu; 4. Rodica Palade; 5. Ilie Șerbănescu. Aș dori colaborarea și cu (sau mai des): 1. R.C. Cristea; 2. N.C. Munteanu; 3. Elena Ștefcoi; 4. Toma Roman; 5. Gilda Lazăr; 6. Varujan Vosganian.

III. Personalități pentru interviul săptămînii: 1. Andrei Pleșu; 2. C. Bălcăreanu-Stoiciu; 3. Petre Roman; 4. Gabriel Liiceanu; 5. Augustin Buzura (acceptia cît mai des); 6. Nicolae Manolescu; 7. Ștefan Iordache; 8. Dorel Sandor; 9. Ștefan Augustin Doimoș; 10. Adrian Martino; 11. Victor Babiuș; 12. Mircea Dinescu; 13. timri angajați la Guvernu (1990-1992) și demisionați sau dați afară (Mihnea Constantinescu, Crenguța Cămpian...); 14. tineri medici (40) școlii în Franța în 1990-1991 (management) și destituiți după septembrie '92 (din funcții de conducere).

IV. Teme noi: restaurația în cultură, sănătate, învățămînt.

V. și VI. Ilustrația grafică și tehnoredactarea: bune.

Cu respect,

Stela Irimia, Iași, 06.03.1994

FM 94,2 MHz

TOTAL

RADIO

www.radiototal.ro Tel: 637.3790, 637.5645

GABRIEL
ANDREESCU

Politica internă a României se face la Paris

Cu câteva zile în urmă, Departamentul de Relații Externe de pe lângă Camera Deputaților a oferit membrilor acesteia un studiu privind Planul de Stabilitate în Europa (cunoscut mai ales drept Planul Balladur). În afara prezentării Planului (documentul introdus de Franța în luna iunie 1993 la Reuniunea la nivel înalt a Comunității Europene de la Copenhaga și forma adoptată în Sesiunea șefilor de stat și de guvern al țărilor membre ale Uniunii Europene din 10-11 decembrie 1993) "culegerea" mai cuprinde traducerea unor articole sceptice (*Le Monde*, *Intelligence Digest*) sau revendicative (*Magyar Szemle*) și opinia descrisă: Unele puncte de vedere românești cu privire la Pactul de Stabilitate. Înainte de plecarea sa la Conferința de la Paris din 27-28 mai, unde urma să se discute Planul de Stabilitate, dl. Teodor Meleșcanu a avut o întâlnire cu parlamentari pentru a discuta implicațiile planului – în viziunea Ministerului Afacerilor Externe – asupra politicii regionale.

Opiniile Departamentului de Relații Externe atacau aproape punct cu punct spiritul documentului prezentat de francezi. Interesau, în principal: "pericolul" concentrării Pactului pe "minorități și frontiere", dezavantajul ca "prezența minorităților maghiare din centrul Europei să fie transformată într-o problemă centrală a Europei", temerea că Pactul va fi folosit pentru a promova "teze separatiste, iredentiste, ultranaționaliste și extremiste", considerarea că standardele europene existente pentru minorități nu pot fi considerate minimale etc.

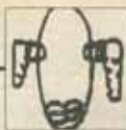
Textul prezentat deputaților avea, în acest sens, o concepție limitată, era agresiv și – ca să repetăm unul din termenii îndrăgiți de autorii lui – contraproduktiv. Faptul că el folosea titlatura "unele puncte de vedere românești" trebuie considerat, în acest context, un abuz.

Conferința de la Paris de la sfârșitul săptămânii trecute a consacrat faptul că Pactul tratează problema stabilității europene la nivelul statelor și ca urmare nu este avută în vedere prezența minorităților. (O cerere în acest sens făcuse statul maghiar și de asemenea UDMR.) Hotărând organizarea a două runde regionale de negocieri moderate de Uniunea Europeană – prima, între țările baltice și Rusia; a doua, între România, Slovacia și Ungaria –, Conferința a stabilit că situația minorităților ruse și maghiare constituie un factor determinant al stabilității pe continentul european.

Dar, mai ales, Conferința a reiterat faptul că țările care doresc să intre în Uniunea Europeană nu au nici o șansă să fie acceptate dacă nu-și rezolvă chestiunile fundamentale, privind situația frontierelor și situația minorităților. Ele trebuie să-și aplaneze disensiunile prin negocieri bilaterale, la nivelul standardelor Uniunii, odată pentru totdeauna. În aceste condiții, acceptarea noilor state în Uniunea Europeană nu va pune în pericol stabilitatea Uniunii; ele sînt obligate să se adapteze la cerințele Uniunii Europene și nu invers.

Planul Balladur a fost criticat pentru caracterul lui sever. Unei țări i se va refuza intrarea în Uniune dacă vecinii nu sînt de acord să semneze împreună înțelegeri bilaterale. Chiar dacă se arată a fi "bine intenționată", această țară va fi penalizată datorită vecinilor "recalcitranti". Există și alte preocupări posibile, cum ar fi presiunea în sensul introducerii "drepturilor colective" – idee care transpune destul de clar în documentul din iunie 1993 și care are implicații destul de greu de controlat.

Dar pentru România Planul Balladur este o șansă aproape nesperată. La începutul anului 1993, România părea definitiv plasată într-un "pluton doi" al integrării europene, fără nici o șansă de a recupera terenul pierdut în raport cu "cei patru de la Vișegrad" (Polonia, Republica Cehă, Ungaria și Slovacia). Noua ofertă așază țările din Europa Centrală și de Est la aceeași linie de plecare. Într-un an de zile, României i se cere să răspundă la întrebarea: are voința de a reglementa problema minorităților într-un mod civilizat sau nu o are? Jocuri politice lamentabile cum ar fi: "mutăm statuia lui Matei Corvin ori n-o mutăm?" și "radem/nu radem plăcuțele în limba maghiară de pe imobile?" nu mai merg. Declarații de genul "unele opinii românești cu privire la Pactul de Stabilitate" vor rămâne doar gratuități desuete. În aceste zile, la Paris, politica internă a României a fost condiționată cu o precizie neobișnuită pînă acum. Dacă România vrea să fie acceptată în Uniunea Europeană – și are șansa de a fi acceptată! –, atunci ea trebuie să accepte standarde de comportament mai puțin originale.

TIA ȘERBĂNESCU

Televiziunea, încotro

După ce Paul Everac a demisionat, în sfîrșit, din fruntea Televiziunii Române, presa, ca și telespectatorii, au considerat problema Televiziunii oarecum rezolvată. Un motiv în plus pentru a o lăsa în pace l-a constituit și faptul că în Parlament s-a votat pînă la urmă Legea funcționării Societăților de Radio și Televiziune – ceea ce a fost considerat aprioric un motiv de speranță. De la demisia d-lui Everac și pînă va intra legea în vigoare, Televiziunea se află într-un provizorat care durează de șase luni, timp în care numirea d-lui Dumitru Popa a fost acceptată cu îngăduință pentru că trecea drept pasageră. Vom vedea în cele din urmă ce noutate va aduce aplicarea acestei legi în funcționarea Televiziunii. Dar, intrucît nici o lege din lume nu aduce cu sine nici profesionalism, nici talent și nici onestitate sau bun gust, ideea de a spera într-o schimbare la față a Televiziunii avînd ca termen aplicarea legii este cel puțin utopică.

Plecarea d-lui Everac n-a schimbat mare lucru în înfățișarea Televiziunii: au dispărut, e adevărat, celebrele tablete și unele năzdrăvănii cu același efect traumatizant datorate gustului său precar. Prin numirea d-lui Dumitru Popa, persoană care funcționase anterior în Guvern, agresivitatea orgoliosă a predecesorului a fost înlocuită cu o mediocritate pisăloagă care ține de stilul guvernului Văcăroiu. Atît de eficientă s-a dovedit însă această medicinizare încît, rînd pe rînd, emisiunile cu oarecare viață au dispărut. Faptul că un grup masiv de realizatori cunoscuți pentru efortul de a personaliza cit de cit emisiunile și a le conferi o oarecare obiectivitate au părăsit Televiziunea vorbește de la sine despre hărțuiala care trebuie să fi existat în culise pentru a răzbi pe micul ecran. În momentul de față nu mai există emisiunile și anchetele care aduceau în dezbatere probleme sociale grave. Opiniile omului de pe stradă au dispărut și ele, rezumîndu-se doar la unele interviuri ușoare cuprinse în emisiunea "Ceaiul de la ora cinci", în care tineretului i se servesc personalități cu frișcă a căror carieră stă cel mai adesea sub semnul norocului, șansei, fortunei și al altor sinonime menite să nu contrarieze o viziune roz asupra realității. Dezbaterile politice pe teme zilei s-au rărit ori au fost exilate pe programul doi, iar interviurile prompte pe subiecte "arzătoare" lipsesc cu desăvîrșire. De exemplu, după vizita generalului rus Graciov la București, presa și posturile de radio independente au semnalat declarațiile acestuia la întoarcerea la Moscova, declarații care contraziceau aerul "nevinovat" al vizitei în România. O televiziune națională interesată de soarta țării sale ar fi reacționat printr-un interviu serios cu ministrul român al Apărării. Or, nici vorbă de așa ceva. Subiectele "nepăcute" sînt evitate cu o asemenenă obstinație încît pînă și declarațiile "imprudente" (dar semnificative) pe care președintele Iliescu le face cu ocazia vizitelor de lucru în provincie sînt trecute sub tăcere, preferîndu-se doar citate parțiale și descripția atmosferei entuziaste.

În fine, cea mai urmărită – potrivit sondajelor – emisiune TV, și anume "Actualitățile" de seară, se reduce la o schemă convențională în care singurul element imprevizibil se datorează capacității prezentatorilor de a incurca reportajele între ele. Comparînd emisiunea Televiziunii Române cu emisiunile similare ale altor televiziuni, rămîi cu impresia că sîntem o țară care o duce în simpozion și festivaluri folclorice de dimineața pînă seara, în timp ce președintele ori primul-ministru se întînesc cu diverse delegații, iar cite o întreprindere ori merge bine, ori e pe cale să dea faliment – după reguli numai de ea știute. Finalul acestor activități stereotipe e asigurată de obicei de un vernisaj la care participă cei care mai înaintea erau în diverse prezidii ori delegații. Din

cînd în cînd, pe Aeroportul Otopeni pleacă sau vine cineva care face o scurtă declarație vamală cu acest prilej.

În aceste condiții, emisiunile care încearcă să păstreze cumpăna între adevăr și pretențiile adevărului oficial se strecoară cu greu și, pe deasupra, sînt pînă de sancțiuni. Cazul realizatorului Constantin Martiniuc de la "Viața satului" este cel mai recent exemplu. Potrivit declarațiilor din presă, dl. Martiniuc a fost sancționat pentru a fi făcut reclamă în cuprinsul emisiunii. În realitate, domnia sa a arătat că motivul real îl constituie conținutul emisiunii din 15 mai, consacrată violențelor pe care diverse notabilități și le-au construit pe terenuri obținute în dauna comunelor din jurul Capitalei. În favoarea declarației d-lui Martiniuc pledează de altfel și celelalte emisiuni ale sale – de exemplu, cea din 17 aprilie, în care domnia sa a surprins ilegalități grosolane ale primarilor din Ștefănești sau Stremț (Alba) care au frustrat țăranii de drepturile lor, favorizînd nomenclatura locală. Am putea vorbi deci de o adevărată strategie de descumărare a onestității profesionale. Acestei strategii i se adaugă, din păcate, un prost gust care începu să devină strident. O dovedesc cu prisosință emisiunile, chipurile, de divertisment. Ultimul exemplu din această categorie s-a petrecut sîmbătă seara sub titlul "Prin gaura cheii". Genericul a înfățișat o listă de vreo douăzeci de persoane care și-au adus contribuția la această emisiune ce trebuie să fi smuls hohote de nervi telespectatorilor. Un individ mizgălit cu roșu pe față și vînturîndu-și pelerina ca un liliac asigură trecerea de la o glumiță stupidă la o glumiță nesărată, după care s-a îmbrăcat în costum popular și ne-a asigurat cîntind oșenește că e un băiat bun, în pofida faimei de vampir care s-a abătut asupra urmașilor lui Dracula. Ce să mai vorbim de nesfîrșitele concursuri de muzică ușoară, înecate în texte atît de infantile încît strepezesc urechile oricui le ascultă? Unul dintre acestea a fost dedicat "realizării" imnului echipei naționale de fotbal, care participă la Campionatul Mondial. Melodiile prezentate ar fi putut dezumfla orice mingie de fotbal – dar, cum se întîmplă adesea, textul cîștigătoareii concursului le-a întrecut pe toate: "Să fii cel mai bun, cel mai bun! Dacă lupți vei învinge mereu! Să fii cel mai bun, cel mai bun! Cînd vrei, nimic nu e prea greu". De unde se vede că s-a ajuns și la melodii de lemn.

Perjo

MARTI 24 MAI

● **Bugetul agriculturii a fost suplimentat**

Parlamentul a aprobat majorarea cu 60 miliarde lei a bugetului alocat agriculturii. Această sumă, provenită din profitul BNR și din veniturile FPS, va fi destinată marilor complexe de creștere a porcilor și păsărilor. Referitor la articolul din buget pentru bugetele locale, județele vor împărți în mod inegal suma de 776 miliarde lei, sumă ce reprezintă transferul din bugetul de stat. În timpul dezbaterilor s-a spus că au fost favoritele unele județe (ex. Vaslui), unde PDSR a obținut majoritatea voturilor.

● **Nu este exclusă o nouă remaniere guvernamentală**

Ion Solcanu, vicepreședinte al PDSR, a afirmat că nu este exclus ca premierul Văcăroiu să facă o nouă remaniere guvernamentală. Referindu-se la decizia sindicatelor din învățământ de a îngheța anul școlar, vicepreședintele PDSR a susținut că această măsură nu ar fi sprijinită decât de o parte a sindicatelor și că ea ar putea crea "crevasse agravante în relațiile dintre profesori și elevi".

● **Interviu al M.S. Regele Mihai la postul TV 5**

M.S. Regele Mihai I, aflat împreună cu Regina Ana și cu Prințesa Margareta în vizită la Paris, unde a participat la simpozionul "Exilul românesc", a acordat un interviu postului francez "TV 5 Europe". S-a spus că vreau să-mi recuperez tronul. Este fals. Eu doresc să-mi servesc țara și cred că din această poziție voi putea să o fac", a spus Majestatea Sa.

● **Procesul de privatizare avansează lent**

Președintele Curții de Conturi a Uniunii Europene, André Middelhoeck, aflat în vizită la București, a afirmat la întâlnirea cu Nicolae Văcăroiu că în Occident există opinia că procesul de restructurare și privatizarea avansează lent în țara noastră.

MIERCURI 25 MAI

● **Legea apărării a fost aprobată de Parlament**

Camera Deputaților a aprobat pe articole Legea privind apărarea națională a României. În lege a fost inclus un articol nou, care prevede participarea României cu efective și tehnică militară la constituirea forțelor internaționale destinate menținerii păcii. De asemenea, s-a aprobat amendamentul referitor la staționarea sau trecerea unităților militare străine pe teritoriul României.

● **Camera Deputaților a blocat din nou Legea impozitului agricol**

În timp ce în Camera Deputaților Opoziția a reușit să blocheze votarea textului modificat al Legii impozitului pe venitul agricol - respins de Curtea Constituțională -, plenul Senatului a adoptat textul legii, luând în considerare obiecția Curții.

● **PDSR încearcă să elimine controlul parlamentar asupra RTV**

Deputații Opoziției i-au acuzat pe reprezentanții din Comisia juridică ai PDSR de falsificare a raportului privind obiecția de neconstituționalitate la Legea Societăților de Radio și Televiziune. Raportul prezentat de Aurel Știrbu (PDSR), președintele comisiei, face referire numai la votul inițial din comisie, vot prin care se accepta obiecția de neconstituționalitate. Ulterior însă, comisia a revenit asupra acestui vot, în așa fel încât să nu se excludă controlul parlamentar asupra celor două societăți.

● **PD la Budapesta**

O delegație a Partidului Democrat, condusă de Adrian Severin, a plecat la Budapesta, unde va avea întâlniri cu reprezentanții noului partid de guvernământ - Partidul Socialist Ungar.

Cu părere de rău, îi anunțăm pe cititorii noștri că din nou a trebuit să schimbăm costul abonamentelor din cauza prețurilor mult crescute ale hârtiei și imprimării, ca și din cauza diminuării surselor de compensare ale abonamentelor cu reducere pentru pensionari, elevi, studenți.

PREȚUL ABONAMENTELOR DEJA CONTRACTATE NU SE MODIFICĂ, INDIFERENT DE SCHIMBĂRILE ULTERIOARE ALE PREȚULUI REVISTEI.

LA SEZIUL
REDAȚIEI
PUȚEȚI
CUMPĂRA
DIN STOC:

Abonamentele făcute la redacția "22" sînt mai ieftine decît cele prin RODIPET.

Costul abonamentelor trimestriale cu reducere este:

1.700 lei cu ridicare de la redacție, cu expediere prin poștă.
2.000 lei cu expediere prin poștă.

Costul abonamentelor trimestriale integrale este:

2.300 lei cu ridicare de la redacție.
2.500 lei cu expediere prin poștă.

Revista "22" oferă ABONAMENTE CU REDUCERE pentru PENSIONARI, CADRE DIDACTICE, ELEVI, STUDENȚI, FOȘTI DEȚINUȚI POLITICI, VETERANI DE RĂZBOI.

Cei interesați sînt rugați să trimită adevăratele corespunzătoare (italon de pensie, adeverințe de la școală etc.) pe adresa: Revista "22" Calea Victoriei 128, sector 1, București, cu specificarea pe- tris Serviciul de Distribuție. Adevărețele sînt valabile un an de zile.

Sponsorizate de
INSTITUTUL PENTRU DEMOCRATIE
ÎN EUROPA DE EST ȘI ASOCIAȚIA EST-LIBERTÉS.

Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare tipului de abonament dorit pe adresa:
Revista "22", cont 45103532/RCR
Eliada sector 1, Str. Londra nr. 10, București.

JOI 26 MAI

● **PAC și PNL-CD sprijină gruparea PNL-Quintus**
"PNL-Quintus se va bucura în continuare de sprijinul PAC și PNL-CD", a anunțat Nicolae Manolescu, președintele Partidului Alianței Civice. Redactarea unui protocol între cele trei formațiuni nu este însă posibilă pînă la pronunțarea deciziei Curții Supreme de Justiție în procesul dintre cele două fracțiuni din PNL.

● **UDMR solicită consultări cu partidele parlamentare în vederea discutării Legii învățămîntului**
"Proiectul inițial al Legii învățămîntului a fost modificat în rîu de către comisia de specialitate a Camerei Deputaților", este părerea deputaților UDMR. Ei au solicitat Biroului permanent al Camerei Deputaților să organizeze consultări între liderii grupurilor parlamentare înainte de intrarea în dezbateri a proiectului. Liderii UDMR speră ca în urma acestor consultări să se accepte amendamentele formulate de UDMR la capitolul privind învățămîntul în limbile minorităților naționale.

VINERI 27 MAI

● **PDSR e pentru privatizare**
Reuniunea Delegației Permanente și a Biroului Executiv Central lărgit al PDSR a analizat stadiul realizării procesului de privatizare, precum și fenomenul infracțional. PDSR a arătat că se vor face eforturi ca pînă la sfîrșitul lui 1994 să fie privatizate 5.000 de unități economice mici și mijlocii, din cele circa 6.600 vizate de FPS și FPP. Prezent la această reuniune, premierul N. Văcăroiu a exclus eventualitatea unei remanieri guvernamentale.

● **Guvernul acordă prime profesorilor**
În ședința Executivului s-a adoptat o hotărîre privind acordarea, începînd cu data de 1 iulie a.c. a unor prime de vacanță pentru profesori. Valoarea netă a primei va fi de 50.000 lei, acordată fiecărui cadru didactic pentru întreaga perioadă de vacanță, ceea ce reprezintă o majorare a salariilor profesorilor cu circa 30%.

Foto: Ghina Merin

Vineri 27 mai 1994, ora 11, în Sala Senatului Universității București a avut loc ceremonia decernării titlului de DOCTOR HONORIS CAUSA d-lui JACQUES LE GOFF (Franța). Profesorul Jacques Le Goff, director de studii și (ex)președinte al Școlii de Înalte Studii în Științe Sociale (École des Hautes Etudes en Sciences Sociales), profesor la Collège de France, este unul din marii istorici ai civilizației medievale europene. Multe dintre cărțile sale (Civilizația Occidentului Medieval, Pentru un alt Ev Mediu, Imaginarul medieval și Banii și viața), sînt traduse și în limba română.

● **Datoria externă a României**

La 31 martie a.c., datoria externă a țării noastre era de 3.520 miliarde dolari. Structura acestei datorii, după sursele de împrumut, e următoarea: 1.061 miliarde dolari de la FMI, 418 milioane de la Banca Mondială, 742 milioane de la G-24, iar diferența e reprezentată de credite comerciale cu și fără garanție publică.

● **Moldova va acorda autonomie găgăuzilor**
"Sîntem pe punctul de a acorda găgăuzilor autonomie în cadrul unei Moldove integre din punct de vedere teritorial", a declarat președintele Republicii Moldova, Mircea Snegur, referindu-se la situația localităților cu populație compact găgăuză.

● **Adunarea Atlantică de Nord**
La Oslo a fost prezentă o delegație parlamentară română, ce a participat la sesiunea Adunării Atlantică de Nord, în care s-au aflat Ion Rațu și Petre Roman.

SÎMBĂȚĂ 28 MAI

● **PL '93 cere transformarea CDR în partid**
Ordinea de zi a ședinței ordinare a Consiliului Național al PL '93 a fost bulevartată de propunerea transformării Convenției Democratice din alianță electorală în partid politic. Liderul PL '93, Horia Rusu, a opinat că singura alternativă pe care poate să o ofere Opoziția trebuie să se bazeze pe o politică de dreapta, liberală.

● **Congresul Național al Minerilor**
La Congresul Național al Minerilor, desfășurat în Petroșani, s-a adoptat o rezoluție ce va fi înaintată Parlamentului României, cerîndu-se elaborarea unei strategii concrete pentru dezvoltarea industriei extractive. Cu această ocazie, Miron Cosma a fost ales președintele Convenției Miniere Creștin-Democrate "Sfînta Varvara", confederație ce reunește tot ce e mai reprezentativ în mineritul românesc.

LUNI 30 MAI

● **Fruntașii CDR critică propunerea PL '93**
Propunerea de transformare a CDR într-un partid a fost primită cu multă circumspecție de către fruntașii Convenției. Într-un comunicat al d-lui Emil Constantinescu se arată că există riscul ca această inițiativă să fie utilizată pentru crearea unor disensiuni în cadrul CDR. Nicolae Manolescu a declarat că "este o propunere neserioasă și pripită", iar Corneliu Coposu consideră că această idee "nu poate primi adeziunea PNTCD".

● **Președintele Indiei la București**
Președintele Indiei, Shanker Dayal Sharma, s-a întâlnit cu șeful statului, Ion Iliescu, cu care a avut două runde de convorbiri. Vizita se va finaliza cu semnarea unor documente bilaterale: un document politic de bază și acorduri de colaborare în domeniul turismului, al combaterii crimei organizate și al terorismului internațional.

● **Primarul Vrabiescu nu mai e primar**
Curtea de Apel a Municipiului București, secția Contencios Administrativ, a considerat intempestivă hotărîrea Prefecturii, prin care a fost demis primarul sectorului 6, Nicolae Vrabiescu. S-a considerat că în activitatea sa acesta a încălcat legea și jurămîntul depus cu ocazia investiturii.

● **Convenție Minister-FSIPR**
Ministerul Învățămîntului și Federația Sindicatelor din Învățămîntul Preuniversitar (FSIPR) au încheiat o convenție prin care au căzut de acord să fie soluționat tot pachetul de revendicări care au dus la acțiunea de înghețare a anului școlar de către FSIPR.

Pagină realizată de
RALUCA STROBE-BRUMARIU
și MARIAN CHIRIAC

DECLARAȚIE

Propunerea de transformare a CDR într-un partid, avansată la ședința Consiliului Național al PL '93, are un caracter spontan și nu a făcut obiectul unor discuții prealabile în cadrul CDR. Conform Protocolului său de funcționare, CDR nu este un suprapartid, ci o alianță de partide democrat-creștine, liberale, social-democrate, ecologiste și de formațiuni aparținînd care reprezintă societatea civilă, unite în jurul unei platforme comune de transformare democratică a societății românești. Statutul CDR, definit în cadrul Protocolului, nu poate fi modificat decît prin hotărîrea tuturor formațiunilor componente. Experiența politică a ultimilor ani a demonstrat eficiența unor astfel de coaliții de partide cu doctrine diferite, dar cu program comun, atît în democrațiile occidentale, prin succesul UDF în ultimele alegeri din Franța, cît mai ales în țări din estul Europei, precum Polonia, Cehoslovacia, Bulgaria, Ungaria, unde dictaturile comuniste au fost înlăturate de alianțe de partide și asociații de tip FORUM, asemănătoare cu CDR. Ar fi regretabil ca o propunere izvoită negreșit din dorința de a spori coeziunea și eficiența CDR într-o situație de criză profundă a României să fie utilizată pentru crearea unor disensiuni într-un moment în care CDR reprezintă, pentru tot mai mulți cetățeni, singura speranță reală de salvare a țării.

EMIL PREȘTINESCU,
președintele CDR

HORATIU PEPINE

Basarabia, pământ al nimănui

La Chișinău, instituțiile au o transparență naivă, care, fără să fie mai puțin interesată, comunică uneori ceea ce le-ar pricinui, în orice altă parte, neplăceri grave. Guvernul, bunăoară, n-a ezitat să facă publice toate detaliile unui contract contestabil, cel puțin din punct de vedere juridic, prin care cedează monopolul tutunului unei firme germane. Pe de altă parte, un acord recent semnat între președintele Mircea Snegur și Igor Smirnov a fost învâluit în termeni vagi, care ascund adevăratele dimensiuni ale înțelegerii. Dar, în definitiv, gradul și formele transparenței sînt dictate de pericolul potențial ce planează asupra instituției sau regimului politic. Pare evident atunci de ce președintele Snegur e preocupat să dea înțelegerii sale cu Smirnov o aparență de acceptabilitate, dar prea puțin se îngrijorează de comentariile iscate pe seama acordurilor sale economice.

Federalizarea Republicii Moldova

Cu câteva săptămîni în urmă, președintele Snegur s-a întâlnit într-un cadru discret cu Igor Smirnov, cu care a încheiat o înțelegere privind statutul viitor al Transnistriei. Textul oficial al acordului a fost popularizat cu maximă zgîrcenie. Cîteva selecțiuni au fost preluate de agențiile de presă, iar textul integral a apărut exclusiv într-un ziar de limbă rusă. Frontul Popular a prezentat imediat un protest, citit la televiziune fără acordul președintelui, episod care a provocat destituirea imediată a redactorului. Precauțiile președintelui nu sînt fără motiv. În textul dat publicității se vorbește despre definirea "statutului juridic de stat al Transnistriei", dar din declarațiile ulterioare ale președintelui Mircea Snegur acordate postului de radio "Europa Liberă" am înțeles că a concedat liderului de la Tiraspol o autonomie foarte largă, mergînd pînă la delegarea parțială a puterii legislative și la acceptarea unor simboluri de stat. Fără să o declare explicit, și chiar ferindu-se de o astfel de exprimare, președintele Mircea Snegur a semnat un acord prin care pregătește federalizarea Republicii Moldova. Dar Puterea de la Chișinău nu poate pronunța deschis cuvîntul "federalizare". Noua orientare politică, conturată mai ferm după alegerile din februarie, poartă cu ea o vină ce nu poate fi mărturisită. După zgometul falșului război din Transnistria, acompaniat de declarații violente ale președintelui Snegur împotriva separatiștilor din stînga Nistrului, Puterea de la Chișinău a făcut, rînd pe rînd, concesii imposibile de explicit opiniei publice. În ultima dintre ele, acordul semnat într-un hotel, cu doar doi martori de față, reprezintă recunoașterea de drept a ceea ce, în fapt, Tiraspolul a obținut de multă vreme. Se pare că Mircea Snegur a reușit, deși nimic nu este sigur în acest teritoriu de margine, numai promisiunea reluării legăturilor economice cu industria transnistreană. Deocamdată, Tiraspolul trăiește într-o independență aproape deplină. E semnificativ că buletinul informativ, cu circuit restrîns, al comisiei de statistică poartă pe pagina de gardă mențiunea că, de la 1 ianuarie 1994, Tiraspolul refuză să mai furnizeze cea mai mică informație despre producție, finanțe, investiții, angajarea forței de muncă și așa mai departe. Cu atît mai mult, industria de război se sustrage complet controlului de la Chișinău. Guvernul a alcătuit în acest an un program economic din care, în virtutea împrejurărilor, Transnistria este exclusă. Din declarațiile președintelui a reieșit că negocierile pentru detalierea acordului de-abia de aici înainte vor începe, iar compromisul politic final va fi dificil de obținut. Pe terenul acesta minat al raporturilor cu Tiraspolul, unde cei din grupul Ilascu se află încă, la propriu vorbind, în calitate de ostacii, Mircea Snegur se străduiește să calce cu grijă, atent la susceptibilitățile opiniei publice și reprimînd prompt orice reacție a Opoziției. Dificultățile sînt mult sporite de împrejurarea că Parlamentul tocmai dezbate, într-o comisie anume alcătuită, textul noii Constituții, în care se vorbește despre statul unitar al Moldovei. Proiectul de Constituție, adaptat după modelul francez și cel al Constituției românești din 1992, a renunțat însă la atributul de stat național, cu toate că opoziția naționalistă, și mai cu seamă uniuniștii Frontului Popular Creștin Democrat, care-și revendică paternitatea primei versiuni datînd din legislația anterioară, încearcă să reintroducă în text atributul național. Pe de o parte pentru a tempera ofensiva comunității ru-

sești, iar pe de alta pentru a se acorda cu legea românească. Tîntă greu de atins cînd în Parlamentul de la Chișinău 3 deputați din 5 vorbesc rusește. Uniuniștii, limbaj curent la București, a fost exilat la Chișinău într-un fel de ghetou ideologic, unde cuvintele se rostesc în șoaptă. Militanții Frontului Popular ascund faptul că ei gîndesc Transnistria ca pe o monedă de schimb cu județele din sud și nordul Bucovinei. Uniuniștii a devenit la Chișinău o temă de-a dreptul subversivă tocmai pentru că puterea politică îi cunoaște amenințarea. Purtătorul de cuvînt al Președinției ne-a declarat, de altfel, că unirea de care se tot vorbește s-a și realizat, de vreme ce astăzi întreaga Europă merge pe calea federalizării. În ciuda calmului pe care îl așează cînd este întrebat despre relațiile cu România și despre conținutul ideii de națiune moldovenească, totuși mai sigur de sine se simte președintele Snegur pe terenul afacerilor, care, deși angajează întreaga economie a Moldovei, nu sînt lipsite de o implicare personală.

Mircea Snegur,
președintele Republicii Moldova

Basarabia, paradis al investițiilor străine

Programul de criză, adoptat de Guvern acum două săptămîni, vorbește despre o fiscalitate sporită și despre o politică bugetară de mare austeritate, dar miza principală a diriguitorilor de la Chișinău o reprezintă refacerea pieței răsăritene și investițiile străine. Într-o vreme de o simplită demagogie, ci de a implica pe cit de importantă pe atît de discutabilă, Transparența cu totul naivă, de care vorbeam la început, apare aici de-a dreptul uimitoare. Guvernul, printr-un contract semnat la numai două săptămîni de la confirmarea în Parlament, dar pregătit de multă vreme, a cedat unei firme din Hamburg dreptul de cultivare, colectare, prelucrare și comercializare a tutunului. Potrivit contractului, întreaga producție va fi orientată către țările CSI. În Moldova se producea 40% din tutunul Uniunii Sovietice, partizanii proiectului sperînd să refacă terenul pierdut, dar, de această dată, în condițiile în care statul primește abia 16% din profitul firmei germane. Dificultățile legate de legislația actuală a Moldovei nu au neliniștit pe nimeni și, surprinzător, nici pe partenerul german, care a semnat cu multă încredere. Deocamdată, tutunul este monopol de stat, iar Legea investițiilor străine este foarte restrictivă, neprevăzînd nici dreptul de vânzare și nici cel de concesiune a pămîntului. Și totuși contractul a fost semnat, cu condiția ca în termen de două luni de zile Parlamentul să revizuiască toate legile care ar putea constitui un obstacol. Președintele Mircea Snegur a fost primul care a autorizat afacerea, pregătita de consilierul său oficial în materie de investiții străine, Boris Birstein, emigrat în Occident cu mai mult timp în urmă și fondator al firmei mixte "Seabeco-Moldova". Firma, dincolo de minorele investiții hoteliere făcute la Chișinău, funcționează ca agenție de intermediieri internaționale. În prezent are acordul președintelui de a negocia cu alte firme din Occident preluarea unor fabrici de medicamente și de confecții. Implicarea personală a președintelui Mircea Snegur în perfectarea acestor contracte, extrem de favorabile unor firme care găsesc în Basarabia mina de lucru cea mai ieftină și piețe de desfacere asigurate prin integrarea Moldo-

vai în C.S.I. e subiectul celei mai aprinse contestații, formulată însă în șoaptă. Contestatarii au devenit mai prudenți după ce Iurie Roșca, lider al Frontului Popular, a fost chemat în instanță pentru calomnie în urma unor articole care-și propuneau să dezvăluie relațiile interesate dintre președintele Republicii și domnul Boris Birstein. Contestatarii nu au omis nici faptul că orientarea către CSI și răcirea relațiilor cu România au coincis cu sosirea la Chișinău a primului investitor important, devenit imediat și consilier al președintelui. Dar, dincolo de aceste lucruri, speculații numai sau poate adevăruri nedemonstrate, e cert că Basarabia se îndreaptă către o economie a noulor monopoluri. Sectorul particular a apărut în sfera micilor întreprinderi cu timiditate, legislația privatizării e aproape inexistentă, dar, într-un plan paralel, se produce un transfer masiv de capital către domeniul privat. Vechile monopoluri de stat tind să fie înlocuite de monopoluri private cu capital de import. Naționalismul economic nu și-a mai găsește, se pare, la Chișinău nici un teren de manifestare. Totodată, președintele Snegur și echipa din jurul său, alcătuită fără excepție din membri de prim rang ai fostei conduceri comuniste, vorbesc, cu tot mai multă insistență, despre consolidarea independenței și a integrității teritoriale. Noțiune a propagandei sovietice, poporul și limba moldovenească au fost, după o perioadă de scurtă eclipsă, recuperate de

Puterea de la Chișinău în scopuri complet diferite. Independența țării nu mai este clamată împotriva unei Rusii de care o desparte o Ucraină puternică, ci pentru a proteja capitalul investit în Moldova ca poartă de intrare în Răsăritul ex-sovietic. Iată un pragmatism de care liderii de la Chișinău se arată mîndri, neașteptînd să-și proclame intențiile.

Libertatea cenzurii

Siguranta așigurată de conducătorii de la Chișinău se sprijină și pe un control sever al mediilor de informare. Televiziunea și Radioul au fost de curînd reorganizate după un decret prezidențial fulger și puse sub controlul direct al președintelui. La cîteva minute după ce am încheiat interviul cu președintele Snegur, am fost martorii unui episod grăitor. Ne aflam în cabinetul purtătorului de cuvînt, care dădea ultimele instrucțiuni redactorului-șef al actualităților de la Televiziune, indicîndu-i pe un ton ferm ca, de această dată, să procedeze la o deschidere amplă. Un rezumat al interviului pe care tocmai îl înregistraserăm urma, cu acordul nostru, să fie difuzat în prima ediție de seară. Într-o formă, desigur, prelucrată, omițînd toate pasajele mai delicate. Nici o informație cu oarecare importanță politică nu poate trece la Chișinău fără acordul cabinetului prezidențial. Siguranța puterii politice se sprijină și pe o presă scrisă, care, în proporție de 80%, îi este favorabilă. Sînt pe de o parte ziarele subvenționate, iar pe de alta ziarele de limbă rusă, care, mai cu seamă după alegeri, găsesc un acord tot mai strîns cu noua orientare politică. În fine, se adaugă un alt aspect, ce ne amintește de mărturia unui scriitor român din Transilvania începutului de secol, scriitor care deplîngea faptul că presa românească e scîrbă mai prost decît cea maghiară. La Chișinău, spun ziaristiștii români, zierele rusești sînt mai bine informate și sînt critice cu mai multă siguranță. Reorientarea către Răsărit a Basarabiei e sprijinită de o superioritate culturală a comunității ruse, minoritară, dar activă și ofensivă. În situația în care cultura românească din metropolă e o prezență palidă la Chișinău, prestigiul limbii ruse rămîne intact și acționează deopotrivă ca factor de persuasiune politică.

În Franța ministru al Apărării, în România Doctor Honoris Causa

La data de 2 iunie 1994 sosește în România domnul François Léotard, ministru de stat, ministru al Apărării al Republicii Franceze. Cu această ocazie, onsepetele franceze va avea întâlniri cu președintele României, Ion Iliescu, cu ministrul Afacerilor Externe, Teodor Melescanu, și cu ministrul Apărării, Gheorghe Tincu. În cursul zilei de joi 2 iunie, la ora 18.30, la Universitatea București va avea loc ceremonia în cursul căreia i se va acorda titlul de Doctor Honoris Causa al acestei instituții. Vineri 3 iunie, la ora 11, la reședința ambasadorului Franței în România (Str. Biserica Amzei nr. 13-15), domnul ministru va întâlni reprezentanții presei cu ocazia unei conferințe de presă.

FRANÇOIS LÉOTARD

Născut la 26 martie 1942 la Cannes, în Alpii Maritimi. Tatăl său, André Léotard, a fost consilier la Curtea de Conturi. Licențiat în Drept și absolvent al Institutului de Studii Politice din Paris. Promoția Rabelais (1971-1973) a Școlii Naționale de Administrație. Subprefect, membru al Cabinetului ministerial, primar al localității Fréjus în 1977 și deputat de Var în 1978. În 1982 preia direcția Partidului Republican. A fost reales la fiecare doi ani în fruntea acestei formațiuni politice, care este al doilea partid ca importanță al dreptei republicane franceze după RPR (gaullist). În urma ultimelor alegeri, Partidul Republican are aproape 170 parlamentari. În noiembrie 1990, el încredințază președinția Partidului Republican lui Gérard Longuet, devenind președinte de onoare. Ministru al Culturii și al Comunicației în

gvernul Jacques Chirac. Redevonit deputat în urma alegerilor din mai 1988, reales în martie 1993, a fost numit, la data de 30 martie 1993, ministru de stat, ministru al Apărării în guvernul condus de Edouard Balladur. În cadrul activității din Ministerul Apărării a condus, sub îndrumarea primului-ministru, studiul aprofundat asupra problemelor de apărare în Franța, concretizat prin publicarea Cărții Albe despre Apărare în februarie 1994. Legea programării militare pentru perioada 1995-2000, pe care a prezentat-o în primăvara anului 1994, asigură Franței o armată modernă, aptă să răspundă noilor amenințări și să asigure un rol motor în construcția unei apărări europene. Numărul mare de inițiative pe care le-a avut permit Franței să ocupe un loc central în reglementarea crizelor internaționale, în special în cadrul operațiunilor ONU. Astfel, Franța este prima țară care a contribuit cu forțe militare la operațiunile de restabilire a păcii în Bosnia.

În afara articolelor și interviurilor apărute în presa franceză, François Léotard este autorul mai multor lucrări: "A mota découverte" (octombrie 1987); "Culture les chemins de printemps" (martie 1988); "La ville aimée ou mes chemins d'Fréjus" (februarie 1989); "Pendant la crise, le spectacle continue" (mai 1991); "Place de la République" (decembrie 1992).

Pe plan politic, François Léotard a dorit întotdeauna ca dreapta republicană și liberală să se organizeze într-o singură formațiune politică, după modelul CDU din Germania sau al partidelor republicane și democratice din Statele Unite. Luările sale de poziție la adresa Frontului Național sînt foarte dure și clare, la fel ca și acțiunile pe care le-a întreprins împotriva comunismului din statele din Estul Europei.

Acțiunile întreprinse de François Léotard în domeniul internațional s-au ghidat întotdeauna după câteva idei de bază: apărarea drepturilor omului (URSS, Africa, America Latină, Extremul Orient), susținerea guvernelor angajate într-un proces democratic (Africa de Sud), construcția Europei (a fost prezent la ceremoniile de reînviere a Germaniei după ce a susținut în fosta RDG Partidul Liberal, care a câștigat primele alegeri libere), căutarea unei soluții de reglementare a conflictului din Orientul Mijlociu.

Patrick Wajzman este profesor de relații internaționale la Institutul de studii politice din Paris. Din 1977, Patrick Wajzman este editorialist la Figaro. În 1978 a creat revista *Politique internationale*, al cărei director este. În 15 ani, *Politique internationale* a devenit prima publicație francofonă din lume, consacrată problemelor internaționale. În ea au apărut interviuri acordate în exclusivitate de marile personalități politice ale lumii: Margaret Thatcher, John Major, George Bush, Bill Clinton, Helmut Kohl, Helmut Schmidt, Mario Soares, Felipe Gonzales, Yasser Arafat, Shimon Peres, Regele Hussein al Iordaniei, Lech Walesa, Boutros Boutros-Ghali, Frederik de Klerk, Nelson Mandela, Mihail Gorbaciov, Alexandr Soljenitșin, Václav Havel etc.

În repetate rânduri, Patrick Wajzman a oferit revistei "22" posibilitatea de a reproduce texte apărute în *Politique internationale*.

Patrick Wajzman este unul dintre principalii inspiratori ai politicii internaționale a Partidului Republican, consilierul special (și prietenul) Ministrului de Stat, Ministrul Apărării, Francois Léotard.

Domnule Patrick Wajzman, care este politica revistei pe care o conduceți și care este locul acordat României în paginile ei?

Propunându-și să fie un loc de întâlnire al ideilor și tendințelor politice, revista noastră dă cuvîntul tuturor actorilor importanți ai vieții politice internaționale, fie ei la putere, fie în opoziție. *Politique internationale* nu este angajată politic; în ceea ce mă privește, eu îmi exprim convingerile politice, în exclusivitate, în editorialele din Figaro. Revenind la conținutul revistei pe care o conduc, trebuie să precizez că există totuși limite. Pentru noi era de neconceput să-l interviuăm pe Nicolae Ceaușescu. În schimb, înainte de decembrie '89, noi am oferit paginile revistei scriitorului disident Paul Goma sau Regelui Mihai al României, aflat în exil, în Elveția. În vara lui '89 am publicat un studiu al istoricului Mihnea Berindei, al cărui titlu era premonitoriu: "România, un naufragiu planificat". Este o analiză minuțioasă a controlului puterii comuniste asupra societății române și a profunzimii crizei în care se găsea țara.

După '89, noi am deschis paginile revistei reprezentanților Opoziției (Doina Cornea, Nicolae Manolescu), am publicat însă și interviuri cu reprezentanți ai Puterii (Victor Atanasiu Stănculescu, atunci ministru al Economiei, Petre Roman, fost prim-ministru, și, de curînd, președintele Ion Iliescu). Interviurile publicate de noi sînt deseori precedate de prezentări și completate cu note pentru a permite cititorilor occidentali să-și facă o imagine cât mai corectă asupra subiectelor abordate.

Cum apreciați evoluția situației din România, începînd cu decembrie '89?

România a avut parte de una din experiențele cele mai dure ale lumii comuniste: atunci cînd marea majoritate celorlalți țări din Est cunoșteau un mare dezgheț sau o deschidere datorată chiar comunistilor reformatori, gen Kádár sau, mai aproape de noi, Gorbaciov, România căzuse în opacitatea național-comunismului de tip ceaușist. Era evident că speranțele unora dintre noi de a vedea o instalare rapidă a democrației erau iluzorii. Trecutul co-

Privilegiul intelectualului

În exclusivitate

- Interviu cu Patrick Wajzman, directorul revistei *Politique internationale* -

munist, trecutul apropiat național-comunist în versiune românească, îl marcase mult prea profund pe oamenii acestei țări. Așa se explică de ce România este singura țară din această parte a Europei (cazul țărilor din ex-Iugoslavia trebuie tratat separat) unde fosta nomenclatură, cu tot "cutremurul" din '89 s-a menținut, în continuare, la putere. Iată de ce în România nu s-a produs încă o reală decumunizare și nu s-a făcut nici un efort, fără echivoc, pentru demararea reformei și trecerea la economia de piață. Eu nu fac parte dintre cei care consideră că regimul comunist se menține în continuare la București, intrucît știu că au avut loc schimbări importante. De asemenea, eu nu sînt partizanul instaurării de către Occident a unui "cordon sanitar" în jurul României. Dimpotrivă, m-am bucurat atunci cînd țara dvs. a fost primită în Consiliul Europei sau atunci cînd ea a obținut clauza națiunii celei mai favorizate din partea guvernului Statelor Unite. Dar conducătorii actuali nu trebuie să considere că au primit un cec în alb. Occidentul rămîne și trebuie să rămînă extrem de atent, așteptînd din partea acestor conducători măsuri clare privind: 1. ei înțeleg să se angajeze fără întoarcere în realizarea structurală a reformei în economie; 2. ei se delimitază net de extremiștii și naționaliștii (PUNR, PRM, PSM); 3. ei asigură o politică de deschidere în ceea ce privește minoritățile (maghiari, țigani și toți ceilalți).

În sfîrșit, așteptăm de la actualii conducători ca ei să adopte un comportament cu adevărat democratic față de Opoziție, căci așa vrea să încheie cu o notă pozitivă: este evident că astăzi în România există adevărați democrați, iar pe unii dintre ei i-am

cunoscut personal. Mă gîndesc la Nicolae Manolescu, președintele PAC, și la Emil Constantinescu, președintele CDR, pe care i-am întâlnit la Paris, sau liderii ai AC, PNȚCD sau PAC, pe care i-am întâlnit în 1991, în timpul călătoriei lui François Léotard, pe care l-am însoțit la București și Timișoara.

Prin natura ocupațiilor și atribuțiilor pe care le aveți socotim că sînteți în măsură să ne împărtășiți opinia dvs. despre rolul intelectualilor în politică.

Marele om politic englez Disraeli a spus odată: "Votezi cu grupul tău ca un gentilem și nu cu conștiința ta ca un aventurier". El făcea, desigur, aluzie la anumite constrîngerii datorate exercițiului puterii, care îl împiedică uneori pe oamenii politici să-și exprime în orice moment totalitatea convingerilor lor intime. Or, privilegiul intelectualilor și misiunea lor este tocmai să voteze cu conștiința lor, ca niște "aventurieri". Lipsa constrîngerilor pe care le-o conferă statutul lor îi obligă să reamintesc în permanență guvernanților că pretinsul "realism" nu trebuie niciodată să servească drept paravan compromisiunilor, abandonurilor, aranjamentelor cu orice preț. Intelectualul este, de asemenea, dator să lumineze calea, arătînd cu degetul pe cei care încalcă legile internaționale sau batjocoresc drepturile omului. Ei au datoria, de exemplu, să nu-l asimileze pe Milosević cu un gentleman educat la Oxford sau pe Saddam Hussein cu o fată mare. Într-un cuvînt, misiunea lor este de a nu autoriza niciodată să se stabilească o simetrie morală între agresori și agresați, între asediatori și asediați. Între cei care respectă valorile democrației și cei care le încalcă sau le pervertesc.

"22"

REGELE MIHAI I DE ROMÂNIA

Soarta mea se află în mâinile fiecărui român

- interviu realizat de RODICA PALADE -

Acum câteva zile s-a încheiat aici, la Paris, Simpozionul "Exilul românesc - identitate și conștiință istorică", la care au participat români din țară și din străinătate. Din dezbateri a rezultat că esența exilului este dată de păstrarea legăturii sufletești cu țara. Majestate, dumneavoastră cum ați reușit să păstrați această legătură?

La începutul exilului meu a fost foarte complicat. În mod concret, singura legătură cu țara o păstram prin Europa Liberă și BBC, când adresam la sfârșitul anului mesajul tradițional. Cei care au fost dezrădăcinați și obligați să plece din România și-au refăcut viața în țările unde soarta le-a călăuzit pașii. Dar toți acei exilați au rămas înstrăinați, pentru că o parte din sufletul lor s-a rupt atunci când au fost nevoiți să plece.

Majestate, de ce credeți că autoritățile române vă împiedică în continuare să veniți în țară, preferând să se acopere de ridicol cu pretextele invocate?

Crede că vizita mea de Paști de acum doi ani, când chiar și eu am fost mirat de mulțimea imensă de oamnenilor care m-au întâmpinat, după 47 ani de despărțire, a înspăimântat regimul de la București. Motivul principal al împiedicării revenirii mele în țară fiind manifestările de simpatie de atunci, la care se adaugă chestiunea de legitimitate a actualului regim - de fapt a regimului din 1947 și până acum.

În mesajele dumneavoastră către țară vă adresați în primul rând tinerilor. Îi cunoașteți pe tinerii români sau vă adresați lor pentru că, în general, tinerii sunt asociați cu speranța?

Da, la mijloc sînt amîndouă motivele. Sigur că-i cunosc pe tinerii români. Întotdeauna mi-a plăcut să mă apropiez de ei și să-i cunosc. În ceea ce mă privește, încerc să le dau speranță și, la rîndul lor, le cer ca nici ei să nu-și piardă speranța. În decembrie 1989, dictatura a căzut datorită lor, tinerilor. De atunci a început procesul de reîntoarcere a țării la adevăr și libertate. Și pînă la urmă, România va deveni ceea ce trebuie să fie, asta e sigur. Într-o zi, România își va regăsi libertatea de a fi ea însăși și sînt sigur că vom regăsi cu toții partea care ne-a fost furată din suflete.

Sînt oameni care și-au pierdut speranța, după tot ceea ce se întîmplă în țară de patru ani.

Nu, oamenii nu trebuie să-și piardă speranța. Mai devreme sau mai tîrziu, România va găsi calea spre adevăr.

Majestate, cum resimțiți faptul că în marea lor majoritate intelectualii sînt cei care susțin revenirea Majestații Voastre, rîmînînd credincioși forme de guvernămînt a monarhiei?

Intelectualii sînt cei care cunosc istoria țării noastre și ei își dau seama de ceea ce ar trebui să fie la noi. Dar cei mai mulți susținători ai monarhiei sînt studenții, care s-au trezit foarte repede, mai repede decît toți ceilalți, deși s-au născut și au crescut în minciuna unui regim ilegal, care le-a ascuns istoria și a falsificat-o.

Sînteți la curent cu faptul că în România se duce o campanie de reabilitare a marelui Antonescu?

Da. Știu. Campania de reabilitare a marelui Antonescu a început încă de pe vremea lui Ceaușescu și a fost inițiată special împotriva mea. În această campanie sînt lansate fel de fel de idei care n-au nici o legătură cu adevărul, profitîndu-se de faptul că în toți acei ani istoria a fost falsificată. Eu am revenit asupra subiectului Antonescu în repetate rînduri; nu am negat niciodată că Antonescu era un patriot, un om care-și iubea țara. Lucrurile s-au încurcat însă atunci cînd el a crezut despre sine că este și un bun politician. În acele momente de cumpănă pentru țară eu am spus: ce căutăm noi la Stalingrad? Basarabia era a noastră și trebuia recuperată, așa încît trecerea Prutului era justificată. Dincolo de Nistru, însă, noi nu aveam ce căuta.

Majestate, ce credeți despre situația actuală a Basarabiei?

Lucrurile trebuie luate cu calm. Sînt foarte multe persoane care pledeză pentru cauza Basarabiei. Dar să nu uităm că nici România, nici Basarabia nu mai sînt ceea ce au fost în 1917. Situația s-a schimbat, din păcate, foarte mult. Au fost deplasate populații întregi - locuitorii Basarabiei au fost duși departe și în locul lor au fost aduși alții. De aceea, eu cred că lucrurile trebuie luate cu mult calm și cu multă înțelegere. Am declarat de multe ori că eu consider că Basarabia și Bucovina sînt pămînt românesc, fără discuție. Dar pînă la reîntregirea țării mai e. Nu sîntem singurii care am pierdut teritoriul.

Sînteți convins, prin urmare, de o viitoare reîntregire a țării? Și cum?

Să sperăm. Pentru moment, însă, nu există această posibilitate. Nu trebuie uitat, repet, că această chestiune a reîntregirii nu se pune doar la noi, ci și în alte țări ale Europei. De aceea, eu cred că problemele trebuie judecate la rece și nu la cald.

Actuala conjunctură internațională vi se pare favorabilă României? Mă gândesc în primul rînd la situația de la Moscova.

Bineînțeles că rușii tot încearcă, așa cum au făcut-o și pînă acum, să nu-și piardă sferele de influență. Din acest punct de vedere s-au încheiat convenții internaționale care favorizează tot Moscova și eu cred că acest fapt nu este în interesul nostru. S-a dovedit că tot ceea ce vine de la Răsărit nu ne este favorabil. Să sperăm însă că anumite lucruri încep să se așeze altfel.

Majestate, vreau să vă lîmnez cartea scrisă de Ion Gavrilă, care a condus un grup de partizani în Făgăraș pînă în 1955. Ca și el, mulți ofițeri ai Armatei Române s-au retras în munți, încercînd să lupte împotriva regimului instalat în țară în 1946. Știu că și dumneavoastră ați fost ofițer în Armata Română. Care credeți că este rolul Armatei într-un stat de drept?

Vreau să-i mulțumesc acestui om care a luptat în munți. Știu că mulți ofițeri s-au opus, cu arma în mînă, regimului ilegal. În ceea ce privește Armata, eu am spus întotdeauna că în Țara Românească ea trebuie să rămînă un element de elită. Știu că acum

lucrurile sînt mai complicate, mai ales după schimbarea ministrului Apărării, a domnului Spirou. Noul ministru al Apărării este un civil, ceea ce la noi nu s-a pomenit niciodată.

În privința religiei Familiei Regale, m-ar interesa să-mi spuneți cum de sînteți ortodox, fiindcă presupun că întemeietorul dinastiei nu era ortodox.

Întemeietorul dinastiei a fost catolic. Carol I și Ferdinand au venit din străinătate și erau catolici. Dar cum în Constituția din 1923 era stipulat că Regele României trebuie să fie crescut în religia țării respective, tatăl meu și cu mine, precum și copiii mei am fost botezați după ritul ortodox.

Majestate, veți încerca în continuare să faceți demersuri de a vă reîntoarce în țară?

După manevra autorităților în legătură cu venirea mea de Paști, am sîstat pentru moment orice demers. Dar nu am renunțat la ideea de a mă reîntoarce. Așa cum am declarat de Paști, dar și ieri, cînd m-am întîlnit aici, la Paris, cu românii din țară și străinătate, soarta mea se află în mîinile fiecărui dintre români.

Ce ar trebui să facă fiecare dintre noi?

Eu nu pot să le spun românilor ce să facă și cum să facă. Dar am încredere în bunul-simț românesc, în perseverența și fermitatea poporului nostru, pentru că el a supraviețuit greu, iar acum încearcă să se redreseze. Dacă ne gîndim la viitor cu luciditate, dacă vom fi uniți, dacă ne vom păstra cineasta, nu se poate să nu ne împlinim dorința - cea de a pune capăt exilului nostru.

25 mai 1994, Paris

Mesaj către simpozionul "Exilul românesc - identitate și conștiință" - Paris 1994

24 mai 1994

Noi, cei reuniți astăzi seară aici, împărtășim aceeași experiență: EXILUL. Știu că ați dezbătut cu luciditate și competență într-o reuniune în care emoția și căutarea adevărului au fost simțite cu intensitate.

În acest cadru, unitatea care există între noi toți s-a desprins și ridicat deasupra discuțiilor. Printre voi se află cei care au fost dezrădăcinați și nevoiți să-și părăsească Patria. În Țările unde soarta le-a călăuzit pașii au reclădit o viață nouă. Dar au rămas înstrăinați și departe.

Printre voi se află și cei care au rămas acasă. Pentru a supraviețui au fost forțați de regimul totalitar să se exileze în interiorul ființei lor.

Toți, oriunde ne aflăm, sîntem în aceeași măsură exilați, căci o parte a sufletului nostru a fost amputată.

Sîntem toți hotărîți să o regăsim în totalitatea și în unitatea sa.

Sînt mîndru alături de unii, cîi și de ceilalți. Ați dovedit că știți să îndurați și să aveți răbdare, dar în același timp că aveți forță și spirit creativ.

Am păstrat intactă capacitatea noastră de a rămîne noi înșine, uniți și întăriți prin prezența puternică a credinței noastre creștine.

Am rămas noi înșine pentru că în fiecare dintre noi există aceeași speranță și aceeași convingere: că într-o zi Patria noastră își va regăsi libertatea de a fi ea însăși și că într-o zi vom regăsi partea care ne-a fost furată din sufletele noastre.

În decembrie 1989, Revoluția a reușit să doboare dictatura în forma ei extremă.

Atunci a început procesul lent de reîntoarcere a fiecărui la propriul său adevăr și cel de reîntoarcere a Țării la libertate.

Grație tuturor, a exilaților din interiorul Țării și a celor din exterior, această evoluție continuă și se amplifică. Tot de atunci exilații și-au redobîndit dreptul de a se întoarce acasă.

Toți, afară de unul.

Mie, Istoria noastră, tradițiile noastre, legătura mea cu Biserica prin ungere și jurămîntul făcut poporului român îmi impun o datorie pe care trebuie s-o îndeplinesc.

Datoria mea este aceea de a îmi servi neamul și o dată reîntors pe pămîntul Țării să pot exprima, înlesni și dezvolta marea reconciliere națională. Împăcarea voințelor fiecărui, a credințelor fiecărui, a spiritelor, a sufletelor și a speranțelor noastre. Am încredere în Țara noastră, în talentele sale, în resursele sale și în posibilitățile unice pe care România le are prin poziția sa geografică, prin tradiția sa istorică și prin cultura sa. Am încredere în bunul-simț românesc, în perseverența și fermitatea poporului nostru, pentru că știu cum a supraviețuit și văd cum se pregătește pentru redresare.

Am încredere.

Iată de ce, cu ocazia Sfințitor Paști, am afirmat în mod public că pun soarta mea în mîinile fiecărui român.

Deci în mîinile fiecărui dintre voi.

Și dacă noi abordăm viitorul uniți, cu luciditate, vigoare și onestitate, vom ajunge să realizăm Dorința pe care o împărtășim cu toții: Sfîrșitul exilului nostru.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Mihail

periodicitate, tezelor de doctorat sau altor lucrări cu
în că facem o reparație activității intelectuale de
teza românească.
(1994).

Scrisoră Platon?

Cum reușește atunci Platon să erite primejdiile ce pot decurge din
activitatea riscantă, cum se vede, a filosofiei? Cum a izbutit el să erite
soartă și Socrate? Ipoteza mea este că, într-o mare măsură, prin recur-
sul la **sau** său caracteristică altă de literar, de artistic.

În fapt, Platon introduce o serie de "diversiuni" sistematice în opera
sa, evidențiate în atâtea contradicții. Pentru a face ca textul său "să treacă"
mai ușor, el deplasează responsabilitatea sa auctorială, construind dialoguri și refuzând să
vorbească în nume personal. În acest fel, el nu poate fi, eventual, tras la răspundere, fiindcă,
la modul propriu, "Platon nu spune nimic". Apoi, foarte adesea în dialoguri se afirmă că spu-
se dintre cele mai grave și mai serioase aparțin jocului, glumei, că tin de frivol și amuzament.
Eventualul cititor-cenzor este altfel calmat sau derutat prin implicația că ceea ce se susține
în dialoguri nu este foarte important. De asemenea, sugestia (din Republica, de exemplu) că
întreaga construcție ideatică este mai degrabă un joc intelectual, o ficțiune, un "experiment
mental" reduce și mai mult din responsabilitatea autorului. Cum se vede, spre a submina in-
stanța critică a cenzurii-lector, Platon (nu altminteri decât atîta scriitori din alte vremuri)
pare să-și submineze propriul discurs. El merge încă și mai departe: în "Scrisoarea a VII-a"
și în "Phaidros", Platon pare să recuze valoarea scrișului inșiși ca mijloc privilegiat de comu-
nicare. Asemenea susțineri, sesite tocmai din partea unui mare scriitor, au trezit de-a
lungul timpului multe întrebări din partea interpretărilor. Unii, precum H. Cherniss, au con-
siderat că Platon nu are în vedere scrișul în general, ci doar redactarea de tratate ("syngrama-
ta"), și că, deci, dialogurile, ce nu sînt desigur tratate sistematice, ies de sub acuză. Alții,
precum K. Geiser sau J. Krämer, au făcut apel la așa-zisa doctrină orală, esoterică
("agrapha dogmata"): Platon ar fi dispus de o doctrină orală, în raport cu care opera scrișă
nu reprezintă decât o introducere, ceea ce ar explica și relativa sa desconsiderare.

În ceea ce mă privește, cred că, refuzând scrișul, Platon recurge la aceeași strategie di-
versionistă de diminuare și deplasare a răspunderii la care m-am mai referit: scrișul ar fi o
artă puțin serioasă, grevată de mari defecte, cărora nu trebuie să i se acorde o importanță exa-
gerată. De unde ar rezulta și că cititorul nu ar trebui să se minie prea tare pe un autor ce își
recunoaște chiar și în acest mod insuficiențele. De asemenea, așa cum, la capătul dialogului
"Phaidros", Platon se apără superîndu-i cititorului să nu se încredă în arta îndolească a
scrișului, tot așa la finele "Republicii", alungîndu-i pe poezii din cetate, Platon vrea să se pro-
tejeze invitîndu-l pe cititor să nu se scandalizeze exagerat dinaintea unui dialog încărcat de
imagini și de procedee poetice. În ansamblu, afirmațiile unui poet care alungă poezia trebuie
considerate ca fiind sistem cu cele ale unui scriitor ce pune la îndoială valoarea scrișului și,
desigur, cu cele ale unui autor care, implicit, prin ficțiunea dialogică și refuzul de a vorbi în
nume propriu, își subminează tocmai condiția de autor.

Spre deosebire de aproape toți marii scriitori și filosofi ai Antichității grecești, opera lui
Platon a ajuns intactă pînă la noi. Cred că această excepție nu este fără legătură cu strategia
"diversionistă-literară" a lui Platon. Spre a-și camufla tema incomodă și periculoasă, autorul
real s-a ascuns îndărătul personajelor sale. Scrișorul a desconsiderat explicit scrișul, marele
artist s-a exprimat cu ostilitate la adresa artei, gînditorul serios și profund a lăsat adesea să se
creadă că se joacă și că scrișul său intră în domeniul incoerent al ficțiunii fără corespondență în lo-
mosa faptelor. Autorul s-a dezis de responsabilitate, a trecut-o asupra personajelor sale, apoi,
prin intermediul dialogului, a distribuit-o asupra cititorilor
ce au devenit contaminați de platonism încă înainte de a se
gîndi să obiecteze. Astfel, adesea ambivalent, încărcat de
contradicții, punîndu-se neîncoerent singur în cauză, sustrăgîndu-
și se fără încercare tentativelor de a se depista în chip defini-
tiv "ce spune Platon cu adevărat", textul platonice a fost sal-
vat și nu doar ca materie brută de studiu pentru erudii, ci și
ca obsesie și problemă eternă.

ANDREI CORNEA

Prezidiul

Zoe Petre, Iancu
Fischer, Alexandra
Cunătă, Gabriela Creția,
Gheorghe Vlăduțescu
și în prim-plan
doctorandul Andrei
Cornea

Fig. 8-9. Fotografiile de Gina Marin

O teză care pro-voacă interpretarea

Intrucivă mă
despart de dl.
Andrei Cornea,
care găsește în
teza platonice a
ideilor "o fisură", adevărat că "dincolo de
limitele ei critice". Este bine venită
specificația: "dincolo de limitele ei critice",
dar dincolo de acestea, zic eu, chiar ne

mai interesează, așa zicînd, narațiunea?
Previn, pentru că teza pro-voacă,
interpretarea mea nu este menită s-o con-
tracarez pe a autorului. S-ar putea ca
ambele puncte de vedere (și nu este
exclus ca și altele) să fie valide, total
ținînd de situaerea în lectură.

GHEORGHE VLĂDUȚESCU

O imensă construcție ideatică ridicată pe o pasiune unică?

Autorul este departe de a fi un debutant:
absolvent al Institutului de Arte Plastice
(1976), d-a început elaborarea unor lucrări
importante în acest domeniu ("De la portu-
lan la vederea turistică", 1977, "Primitivii
picturii românești moderne", 1980) cînd, în
1976, s-a înscris la secția de Filologie Clasică
a Universității București. Cele două direcții
de preocupare aveau să se reflecteze în lu-
crările ulterioare ("Forme artistice și men-
talități culturale în epoca romano-bizantină",
1984) și au constituit o componentă esențială
la spiritualul de sinteză caracteristic autoru-
lui: Andrei Cornea și-a orientat o bună
parte a eforturilor spre Platon și platonism
(printre acestea traducerea comentată a "Re-
publicii" și, recent, a dialogului "Philebos").
În ultimii ani, Andrei Cornea s-a dedicat și
publicisticii culturale și politice, care a influen-
țat într-o oarecare măsură opera sa științifică.

Autorul își definește principiile argu-
mentării și conceptele cu care va opera. Du-
pă d-așa, orice scriere filozofică are a face față
unei cenzuri care-i determină majoritatea
trăsăturilor caracteristice, atît formale cit și
— maiori — de fond. În regimurile totalitare,
cenzura este organizată de stat. În democra-
ția atenică (cărora autorul îi face un emo-
țional elogiu privind nu atît instituțiile, cît
mai ales gradul de cultură al cetățenilor)
funcționa însă alt tip de cenzură, numit de
autor (cu o sintagmă poate prea familiară)
"la purtător": este vorba de prejudecățile
membriilor unei categorii sociale prin care
aceștia filtrează orice "formă de expresie
publică"; a veni în contradicție cu aceste
prejudecăți poate atrage după sine marginaliza-
rea unui autor, ridiculizarea lui, dacă nu
chiar totala lui eliminare din viața unei so-
cietăți. De aici pînă la procesul lui Socrate
nu mai e decît un pas, făcut de acuzații fi-
lozofului. Al doilea principiu are în vedere
fondul raționamentului filozofic: în opinia
autorului aceste raționamente, constituite
într-un sistem de demonstrații, nu au o va-
loare euristica, ci una justificativă; cu alte
cuvinte, filozoful nu caută prin argumentele
sale un adevăr, ci justifică ideile sau chiar
sentimentele sale preconcepse, care consti-
tute — în terminologia autorului — tema; și
spre a continua expunerea terminologică,
prin subiect autorul înțelege "suta ordonată
a justificărilor", cu alte cuvinte demonstrația
filozofică propriu-zisă.

Desigur, acest punct de vedere e de natu-
ră să tulbure certitudinile noastre tradițio-

nale și provoacă (nu folo-
sim la întimplare cuvîntul) la meditație.

Cele două concepte
esențiale — "cenzura la
purtător" și tema — au un
punct comun: ambele re-
prezintă "presupoziții",
cenzura fiind compusă unui
grup social, tema aparți-
nînd unui individ, privile-
giat datorită staturii sale intelectuale și ca-
pabil să-și prezinte presupozițiile sub diverse
forme literare care au scopul de a "ascunde"
caracterul pre-rațional sau irațional al temei
și să-și confere aspectul unei demonstrații ra-
ționale; în felul acesta, filozoful caută să im-
pună auditorilor și cititorilor săi propriul său
"set" de presupoziții. Cu cît arta literară a
unui scriitor de idei este mai desăvîrșită, cu
atît opera scrișă poate îndeplini mai bine sco-
pul definit mai sus, ba chiar — adăugă au-
torul — cu atît are mai mult de ascuns față de o
societate, în fond, intolerantă.

Se poate pune însă o întrebare (și au-
torul și-a pus-o): dacă o pasiune unică poate
explica o operă poetică sau, în general, lite-
rară, dacă poate determina persistența unor
idei filozofice (în cazul nostru nemurirea su-
fletului, de exemplu), este posibil să conside-
răm imensa construcție ideatică a lui Platon
drept justificare în lupta cu cenzura socială
a "temei"? Autorul admite existența unor do-
menii "atenatice", cum ar fi, de exemplu, teo-
ria ideilor...

Drept o confirmare generală (un fel de,
sintem tentați să spunem, "verificare prin
practică") a tezei sale, autorul prezintă ul-
timele capitole, "Obscuritatea salvatoare". După
un "ubi sunt?" referitor la pierderea textelor
unor celebri gînditori ai antichității, contras-
tînd cu conservarea integrală a operii plato-
nice, autorul atribuie această conservare cîș-
tigării de către Platon a luptei împotriva
cenzurilor. Este posibil ca și această "obscu-
ritate" să fi fost parțial "salvatoare", dar fac-
torii care au determinat pierderea sau con-
servarea operelor literare antice sînt de o
complexitate care interzice o explicație uni-
că. Să nu uităm că dacă opera lui Epicur e
aproape în întregime pierdută, cea a vehe-
mentului și pasionatului său adept, Lucre-
țiu, e în întregime conservată. Ce au comun
Platon și Lucrețiu nu e, bineînțeles, nici doct-
rina, nici acceptarea de către cenzura socia-
lă, ci gloria literară.

IANCU FISCHER

Nu cred că există o cauză unică

Platon este un mare artist care depre-
ciază rolul artei; iar opera lui Platon este
cea mai bună dezmitizare a teoriei despre
precaritatea cuvîntului scris. Argumentația
lui Andrei Cornea este — ca întotdeauna —
incitantă, imaginativă. Concluziile sînt
asertate cu o siguranță interioară care reu-
șește să-l contamineze pe cititor. Explica-
țiile puse în joc de către Andrei Cornea mi
se par convingătoare. Pînă la un anumit
punct. Pînă la care punct? Pînă la presu-
poziția de bază, reformulată de autor, dar fără
îndoială asumată, și anume că poate exista
(și există) o explicație univocă, o cauză unică a
adoptării unei poziții. Nu aș contesta deci
plauzibilitatea explicațiilor. De exemplu,
presiunea politică, "cenzura la purtător" ex-
plică în mod plauzibil strategia auctorială a
lui Platon de minimalizare a forței cuvîntu-
lui scris. Dar fi explică numai parțial. Factoru-
l politic nu determină, el subdetermină,
co-determină. Platon nu ar fi asertat cu atîta
forță și în mod consistent inferioritatea tex-
tului scris în raport cu schimbul de idei în
elementul oralității dacă nu ar fi avut o con-

vingere interioară puter-
nică în această privință.
Este greu de acceptat că
această convingere putea
fi alimentată numai de o
singură sursă, respectiv
de existența "cenzurii la
purtător". De ce să nu cre-
dem, de exemplu, că Platon
avea în mintea sa exemplul
conversației socratice și că
discuțiile purtate
de Socrate i se păreau a fi de o forță incompa-
rabil mai mare decît orice text scris? Și, în
definitiv, au existat și alți scriitori geniali care
au nutrit crunte îndoilele asupra puterii, valo-
rii și moralității scrișului, începînd cu scrișul
propriu. Tolstoi, de exemplu...

Mi-am îngăduit să isu această distanță
față de Andrei Cornea, stimulată tocmai de
"scenariul" său incitant. Și nu cred că o sim-
plă părere ca aceea pe care mi-am spus-o ar
fi capabilă să infrunte bateria de argumente
puse în ordine de bitaie de el.

SORIN VIERU

Platon nu este nici singurul, nici cel mai de încredere martor

Pornind de la opiniile lui Leo Strauss despre cenzura și scrisul persecutat, dar dezvoltându-le în direcția demonstrării existenței unei cenzuri difuze a opiniei publice în cetatea democratică a Atenei, Andrei Cornea propune o lectură în esența ei nouă a dialogurilor platonice ca opere încifrate deliberat pentru a distra atenția cititorului de rind de la scandalul ipotezelor filozofului. Esența acestui scandal constă în interpretarea pe care autorul tezei o dezvoltă în capitolul al III-lea, "Tema", în iubirea lui Platon față de Socrate ca formă inacceptabilă social de relație homosexuală completă între doi bărbați adulți, reușită de comuna lor "iubire pentru înțelepciune". Demonstrând că această "philosophia" apărea ca o deviere deoptrivă în plan erotic - de vreme ce contrazicea uzanțele socialmente acceptate ale relațiilor pederantice, limitate la raporturile dintre erastul adult și eromenul efeb - și o deviere în plan politic, fiindcă implica desprinderea de viața civică, activă și retragerea într-un raport privilegiat și inaccesibil contingentelor, Andrei Cornea conchide că aceasta este taina esențială a demersului platonice și a încifrării textului "Dialogurilor".

Fără îndoială, această lectură întreprinde înfruntarea numeroase prejudecăți (de la tradiționala idealizare neoclasică a unei Atene armonioase, protectoare a artelor și filozofiei, la cea după care ideea unei cenzuri antice ar fi o extrapolare și un anacronism). În afară chiar de faptul că anacronismul asumat e probabil singura atitudine onestă din partea istoricului, obligat să-și controleze subiectivitatea, de vreme ce oricum nu o poate suspenda, mă grăbesc să adaug că ideea unei cenzuri antice, fie ea instituțională, fie implicită și datorată opiniei publice, nu e străină istoricului lumii grecești. Prezentă cu o forță redutabilă la Sparta, unde cultul public consacrat zeiței Momo a oprobiului colectiv se integrează unui ansamblu de reprezentări politice și de comportamente care fac să depindă adesea chiar și viața (oricum destinul de cetățean) multora de renumea publică, această presiune a opiniei publice e efectivă în toate cetățile Greciei în forme mai mult sau mai puțin evidente pentru posteritate.

În interiorul chiar al temei pe care o propune autorul, corelația între componentele acesteia - tema cenzurii exercitate de opinia publică și cea a confruntării între scris și oral - este deosebit de convingătoare, cită vreme "cenzura la purtător" aparține prin excelență sferei orale și a rzonului. Tocmai fiindcă - are dreptate Andrei Cornea - Atena stă sub semnul unei oralități secunde, relația între acest tip de oralitate și cenzură - a scrierilor? a ceea ce se aude despre scrieri? a doctrinei orale și a rumorilor despre diferite învățături, mai mult sau mai puțin esoterice? - ar merita o meditație încă și mai aprofundată. Fiindcă în justiția atenană de după 404 apare o interdicție explicită a referirii la "agraphoi numoi", corelativă unei excepționale valorizări a scrisului, a citatului exact, a edițiilor oficiale (de legi, dar și de tragedii) care situează, cred, încă și mai precis în timpul istoric tema ge-

nerală a conflictului între textul scris și rumorile care îl însoțesc și îl deformează.

Problema raportării lui Platon la poezie în genere și la teatrul antic în special nu e însă în primul rind o problemă de paralele erudite. Adevărata întrebare este dacă autorul are sau nu dreptate atunci când îl exonează subtil pe filosof de răspunderea unei utopii care, fie și pentru a scăpa de rigorile cenzurii implicite a opiniei cetățenilor, propune o cetate în care poezia să fie oficial cenzurată. Autorul relevă cu pertinentă contradicțiile pe care le implică ideea unei condamnări definitive a poeziei în utopia platonice, dar concluzia sa (după care toată această vehemență antimimeticească este o pură diversione) pare camva excesivă. Andrei Cornea subliniază numeroase alte improjurări în care Platon condamnă ceea ce exaltă: personajul Demurgului și marginalizarea tehnicilor, Atena primordială și Atena reală. Lista acestor dublete s-ar putea prelungeși la nesfârșit; ele dovedesc că atare ambiguități sînt constitutive demersului platonice. Cred, mai degrabă, că e vorba de două nivele de "mimesis", dintre care doar cea a Filozofului, imitație nemijlocită a ordinii cosmice, e legitimată și acceptată în cetatea ideală; tot așa cum cred că Platon, care a condamnat fără drept de apel cetatea căreia în atâtea feluri îi aparține; care, în ultimă instanță, l-a anulat prin instrumentalizarea chiar și pe Socrate (transformându-l din ce va fi fost el cu adevărat în purtător al unei "quête" inițiatice care îi aparține lui Platon și numai lui), s-ar fi sfit să condamne experiența mimetică fără de care propria-i operă cu greu ar fi putut exista vreodată.

O nuanțare a reflecției în zona acestor conjuncții ar permite, cred, și o mai clară distincție între ceea ce era cu adevărat ambiguu în realitatea vieții publice ateniene și ceea ce, fiind greu de deslușit din perspectivă noastră, apare ca echivoc sau incert. O afirmație alif de categoric cum e "democrația atenană este (...) locul de predilecție al euhocurilor și penumbrei" ar putea, pe această cale mai analitică, să fie instructivă nuanțată. Fiindcă dacă e adevărat că democrația atenană - singura care, de altminteri, merită să fie luată în discuție ca atare - nu era tocmai confortabilă și tolerantă pentru intelectualii non-conformiști, nu-i mai puțin adevărat că ea a reprezentat totuși un punct culminant al libertății individuale în raport cu toate celelalte regimuri politice ale antichității.

Dificultea demersului e cu atât mai mare cu cît principalul martor invocat de teză, Platon însuși, e departe de a fi imparțial. Pentru el, viața cetății ateniene suferă tocmai de pe urma faptului că stă cu o deliberată și condamnată perseverență sub semnul incertitudinii, al mixturii și al opiniei, în loc să se reintemeieze ca o alcătuire intru adevăr. Or, o cetate care își începe toate actele normative cu formula "edoxe hei boulei kai toi demoi" se află, evident, sub semnul opiniei, dar nu este neapărat și vinovată pentru asta. Principalul izvor pe care se întemeiază concluziile autorului, Platon e un martor extraordinar de important pentru oricine vrea să înțeleagă Atena clasică; nu e însă nici singurul, nici cel mai de încredere martor.

ZOE PETRE

Platon

Revista "22 începe să ofere spațiu, cu anumită caracter mai tehnic. În modul acesta considerăm adîncime ce pare să nu-și fi găsit locul necesar în p. Începem cu doctoratul lui Andrei Cornea (25 mai)

A fost cenzura "Cenzura la purtător" în cultura atenană

A fost cenzurat Platon? Era societatea atenană la 400 î.d.Chr. suficient de intolerantă încît să persecute gândirea? Iar atunci, stilul său atît de literar, atît de deschis ficțiunii dramatice și poeziei ori miturilor poartă cumva urma conflictului cu această cenzură? După părerea mea, trebuie răspuns afirmativ acestor întrebări.

Toată lumea știe că Atena era o democrație directă în care poporul reunit în "eclesia" vota nemijlocit și în care magistrații erau desemnați prin tragere la sorți. În raport cu democrațiile noastre indirecte, acest sistem conducea la apariția unui set de indistincții: dintre calitatea de conducător și cea de condus, dintre drepturi și obligații, dintre stat și societate. Spre exemplu, la Atena nu existau decît drepturi politice, dar nu și drepturi civile sau "drepturi ale omului". Libertatea de expresie ("parrhesia", "asegură") erau conferite cetățenilor exact în măsura în care acesta era cetățean, adică acționa pe scena politică, instituționalizată, dar nu erau atribuite omului per se. Pe de altă parte, nu exista nicio distincție noastră dintre procese civile și procese penale, deoarece lipsa acuzatorului public (procurorului), cu consecința că orice cetățean se simțea îndreptățit să sesizeze tribunalul nu doar pentru pedepsirea unei presupuse crime private, ci și pentru pedepsirea unei crime de stat.

Toate acestea conduceau la posibilitatea exercitării unei presiuni sociale și politice difuze, dar eficace asupra oricărui nes-conformist, cum era și filosoful. Apare astfel o cenzură ce nu este însă o instanță formală, o instituție, ci o stare de spirit descentralizată, o rumoare populară pe care și cititorul potențial o regăsea în sine, în rezervele și în proiecțiile sale și pe care am numit-o cenzura "la purtător".

"Nucleul dur" al filosofiei platonice - tema sa - mi se pare a fi fost iubirea profundă a lui Platon pentru Socrate, maestrul său ucis de ateniensi, și, nu mai puțin, admirația sa pentru relațiile homosexuale între parteneri adulți. Or, dacă Atena era destul de permissivă față de pederastia propriu-zisă - relația dintre un adult și un adolescent, un efeb, era socotită nobilă și folosită în procesul educațional (paideia) -, iubirea dintre doi parteneri adulți de aceeași sex era în schimb privită cu suspiciune, deoarece se considera că ea poate sustrage individul obligațiilor sale față de familie și față de stat. Platon întreprinde însă extrem de dificila tentativă de a justifica tocmai acest tip de erotică. Merită subliniat, de asemenea, că o serie de teme ce astăzi par benigne sau neutre erau, pe atunci, suspecte: de pildă, ipoteza nemuririi sufletului și a trupului ca închisare a sufletului, susținută în "Phaidon", era pe timpul lui Platon o doctrină excentrică. A o profesa revenea la a declara împiic că o condamnare la moarte pronunțată de cetate împotriva unui filosof era, în realitate, și fără ca cetatea să-și dea seama, un cadou de preț ficut condamnatului eliberat astfel din "prizonieratul" trupului. Sau pledoariile pentru filosofie din "Gorgias" sau "Phaidros" revin la a spune că filosofia poate justifica și sublima o relație homosexuală între adulți. Ar decurge de aici că filosofia nu trebuie înțeleasă doar ca un exercițiu temporar, practicat numai cîteva ani la adolescență - ceea ce era în general acceptat în societatea atenană -, ci mai ales ca o activitate fundamentală, îndelungată - ceea ce părea suspect și necuvenit. Trebuie observat, din acest punct de vedere, că, pentru antici, filosofia nu era doar o activitate teoretică; ea era un mod de viață în compania adepților și a discipolilor.

Paul Cornea și Andrei Cornea

Publicul
Radu Bercea, Mihai Sora și Gabriel Andreescu

Unicitatea temei: Dialogul

Propunîndu-și să explice (într-o multitudine de ce un mare literat ca Platon contestă literatura și poezia, Andrei Cornea pune în ecuație ceea ce denumim "tema" - presupuzițiile pre-rionale ale filozofului - și "subiectul" - justificările sale în sprijinul "temei" -, stabilind că acesta din urmă încearcă să-și ascundă adevărata natură, aceea de act justificativ "a posteriori", și să-și asume pe cea de act estetic. Asemenea mascare și asemenea mimotism prind prezența celui mijloc ideal de camuflare care este literaturizarea.

Odată stabilite aceste premise teoretice (în capitolul I "Scrisul filozofic - o crimă perfectă?"), autorul analizează, în secțiunea următoare ("Filozoful în cetatea sa") configurația politică a Atenei secolelor V-IV a.Chr. și raportul conflictual dintre filozof și acea cetate ambivalentă, doar relativ liberă și democratică - și în nici un caz în maniera democrațiilor moderne - în care individul, posesor al unei reale pirghii politice, trebuia să corespundă coordonatelor unui model prestabilit de comportare civică, riscînd altminteri dezonorarea, exilul sau moartea. De unde necesitatea sporită, pentru filozoful Platon - practicant al unei indeletniciri prin excelență suspecte -, de a-și camufla tema, salvîndu-și astfel imaginea.

Care este, în opinia domnului Andrei Cornea, această temă aflăm în capitolul III: iubirea absolută, intelectuală și pasională, pentru Socrate, pentru cel care fusese (sau, fictiv, avea să fie) condamnat la moarte de obște pentru delict morale și politice.

Aflat într-o postură riscantă, filozoful se va apăra manevrînd în chip genial diversionea, menită să camufleze tensiunea fundamentală dintre "temă" și "subiect" prin crearea unor antinomii secundare, de suprafață, derutante pentru receptor.

Cap. V înfățișează un prim set de mijloace de neutralizare a cerbiei cenzurilor - absența lui Platon din scena dialogului, ficțiunea ludică, transferul afirmațiilor filozofului asupra altor persoane (cum se întâmplă în "Kratylos", "Symposion", "Phaidon", "Timaios"), apelul la mituri și alegorii - cărora li se alătură, în cap. VI, artificialul atenării importanței scrisului.

Cap. VII și VIII ("Antinomii scrisului și ale poeziei"; "Dialogul") constituie o "akmă" a întregii demonstrații: se vede acum că ambiguitatea, evaziunea, și nimeni autoreferențială, seria de paraole, mituri și alegorii, precum și deconcertanta depreciere a poeziei alcătuiesc un sistem, compact și coerent, de derutare.

Desigur, un demers de atare anvergură poate suscita anumite întrebări și provoca anumite distanțări. Ne-am întrebuit, de pildă, cît de temeinică este afirmația despre unicitatea temei și cît de legitimă identificarea ei, anume, în dragostea față de Socrate. De ce nu, poate, o adîncă chemare nălmurită, o tendință spre Adevăr. Bine și Frumos în forma lor ideală, neîntropată? Sau, nu este cumva hazardată afirmația că tocmai teoria Ideilor, pilonul necontestat al universului platonician, este a-tematică?

GABRIELA CRETIA

OANA ARMEANU

Cît de sănătoase sînt serviciile românești de sănătate?

Guvernul "uită" să spună că serviciile de sănătate sînt plătite de fiecare dintre noi prin impozite al căror nivel este unul dintre cele mai ridicate din Europa. Iar în privința accesibilității, fiecare se descurcă potrivit propriilor bani și relații. Deși imediat după decembrie 1989 a început să se vorbească de reformarea sistemului sanitar, după 4,5 ani sîntem la fel de departe de reformă ca și la început. Ministerul Sănătății anunță periodic o lege sanitară și un proiect de reformă. Dar serviciile medicale funcționează încă după vechea legislație comunistă. Afloxul de ajutoare venit din străinătate sub formă de aparatură și medicamente, alături de privatizarea anemică, nu pot să contrabalanseze sărăcia care afectează sectorul medical, a cărui stare e agravată și de proasta gestionare a pușinilor bani existenți.

Relația medic-pacient

Societatea comunistă, în care importanță aveau nu atât banii, cît relațiile, le-a permis medicilor să depășească statutul social al celorlalți intelectuali și i-a apropiat de nomenclatura comunistă. Aceasta a dus la crearea unui raport normal între medic și pacient: nu medicul se afla la dispoziția pacientului, ci invers. Mulți medici considerau că e normal să primească bani sau cadouri de la pacienții lor și să profite de relațiile lor. Această mentalitate persistă încă. Medicii s-au obișnuit să primească bacșișuri și bolnavii să le dea. Pușini medici refuză să trateze un bolnav de la care nu primește nimic. Mulți însă tratează diferențiat bolnavii, în funcție de cît le dau aceștia. În spital, bolnavilor care nu dau bacșiș nu li se fac anumite tratamente și nu li se dau medicamente scumpe sau greu de găsit. În secțiile de chirurgie e și mai rău: în funcție de suma dată, un bolnav poate fi operat de oricine, începînd cu șeful clinicii și terminînd cu ultimul student. Mai ales în cazurile de urgență, cînd omul nu e pregătît să plătească, se întimplă să fie operat de studenți.

Pe de altă parte, nu trebuie neglijat faptul că medicii au salarii foarte mici, sub salariul mediu pe economie. Deși aceasta nu acuză primirea de bacșișuri de la pacienți, totuși o explică parțial. Totodată, salariile atât de mici duc la lipsa de responsabilitate a actului medical. Nu se poate stabili o responsabilitate adecvată pentru un act deosebit prin chiar modul în care e plătit. Așa se face că pînă în prezent nici un medic nu a fost tras la răspundere pentru culpă medicală. În schimb, 8 medici sînt în închisoare și alți 125 în anchetă pentru luare de mită. Poliția declanșează periodic campanii împotriva medicilor care iau mită. Dar într-un sistem medical atât de dezorganizat, măsurile coercitive nu pot rezolva singure problemele.

Medicina la țară: 13% din buget pentru 45% din populație

Marea majoritate a dispensarelor medicale de la țară nu au medici, din cauza condițiilor proaste de viață care li se oferă acestora. De exemplu, în județul Vaslui, din cele 71 de dispensare rurale, 22 nu au medici. Restul dispensarelor au în general cîte un singur medic care se ocupă și de adulți, și de copii. De cele

mai multe ori la țară ajung medici cei mai slab pregătiți, care nu au reușit la concursurile de medic specialist sau cei care nu au avut relații pentru a obține un post în oraș. De regulă, medicii care sînt nevoiți să lucreze la țară aleg dispensarele din preajma orașelor, pentru a face naveta. Alți medici lucrează la țară temporar, pînă reușesc să găsească un loc mai bun. Și cum nu există un control al respectării programului, majoritatea chitesc cît pot de mult, încît în cea mai mare parte a timpului nici satele care, teoretic, au medic, de fapt nu au. Acest dezinteres al medicilor contribuie la creșterea neîncrederii cu care țărani privesc în general medicul. Mulți preferă încă, atunci cînd sînt bolnavi, să ceară sfatul preotului, nu pe al medicului. Un tînar medic povestește despre bunica lui, în vîrstă de 80 de ani, care a făcut pneumonie. Cum ea se săturase oricum să mai trăiască, n-a vrut să primească medicul adus de familie. În schimb și-a chemat totuși copiii, nepoții și strănepoții ca să-și ia rămas bun de la ei. La urmă a chemat și preotul să o împărtășească. Potrivit unei tradiții, înainte de împărtășanie, preotul a lăsat Biblia să se deschidă la întîmplare. În funcție de pasajul la care aceasta se deschidă, preotul prezice dacă bolnavul va trăi sau nu. În cazul bătărinei, Biblia a arătat viața. Atunci ea s-a sfîșit cu preotul și a hotărît că, dacă tot e și nu moare, atunci poate să cheme și medicul. După o săptămîină văruii poartă din curte în așteptarea Paștelui.

Avorturile și contracepția

Avorturile rîmîn una din principalele probleme de sănătate. Anual, una din două femei aflate în perioada fertilă face un avort. Numai în București au fost în 1993 peste 150.000 de avorturi. Această creștere îngrijorătoare se datorează în primul rînd gradului scăzut de cultură medicală a oamenilor, dar și accesibilității reduse a mijloacelor anticonceptionale, din cauza prețului mare. Prețul unui prezervativ, de exemplu, a crescut în ultimii doi ani de 60 de ori.

Din păcate, în paralel cu avorturile făcute în spital, continuă să fie frecvente avorturile făcute acasă, în condiții primitive. De pildă, A.R., în vîrstă de 40 de ani, de profesie juristă, mamă a trei copii, își provoacă singură avorturile, așa cum a făcut pe tot parcursul celor 20 de ani de cîmănie. În cazul ei, motivul nu este lipsa banilor. Deși nici acest aspect nu trebuie neglijat, în condițiile de sărăcie în care trăiesc multe familii.

Chiar și în spital avorturile nu se fac întotdeauna în condiții decente. Pentru I.I., amintirea primului avort este o succesiune de imagini de coșmar. Sala de așteptare strîmtă, întunecoasă, în care se înghesuie femei care se îmbracă, femei care se dezbracă, lume în trecere. Apoi sala de consultații, cu medicul care povestește ceva unei asistente ce se prăpădește de ris și cu studenții care stau grămădă. În timpul examinării, medicul dă explicații studenților și fiecare trece la rînd să examineze, folosind aceeași mînușă trecută de la unul la altul.

Multe femei fac infecții în urma avorturilor. De altfel, infecțiile făcute din cauza prostiei sterilizării a instrumentelor sînt un fenomen generalizat. La aceasta se adaugă cantitatea insuficientă a instrumentelor, ceea ce duce uneori la situații incredibile. Seringi de unică folosință sînt sterilizate și refofozite; aceeași seringă și același ac sînt folosite de mai multe

ori pe zi la un bolnav, între utilizări fiind ținute pe nopțieră; sau, mai grav, sînt folosite la mai mulți bolnavi fără a fi reesterilizate. La fel, mînușile chirurgicale, nefiind destule, se sterilizează repetat, pînă se uzează, încît nu rareori ele plămesc în timp ce chirurgul se află cu mîna în plagă. În aceste condiții nu e de mirare răspîndirea pe scară largă a infecțiilor.

Criza de sînge pentru transfuzii

Cazul copiilor bolnavi de SIDA a constituit una din descoperirile cele mai dramatice după decembrie 1989. Comparativ cu alte țări, în România numărul cazurilor de SIDA e scăzut. Particularitatea situației României vine din faptul că majoritatea cazurilor sînt la copii, pentru mare parte din ele necunoscută modalitatea de contaminare. În timp ce la adulți se cunosc doar 170 de cazuri, numărul copiilor bolnavi de SIDA e aproximativ 2.400. La mai puțin de 200 de cazuri e vorba de o transmitere de la mamă la copil. I. marea majoritate a cazurilor însă mama nu era contaminată. Circa 600 de copii s-au contaminat în urma transfuziilor de sînge. La 1/3 se bănuiește o transmitere prin instrumente contaminate și la încă 1/3 nu se cunosc modalitățile de transmitere, de unde gravitatea situației. De abia din 1990 s-a introdus controlul sîngelui pentru transfuzii.

Dacă problema contaminării sîngelui e în mare parte rezolvată, a apărut în schimb cea a lipsei de sînge pentru transfuzii. Spitalele au rezerve foarte mici de sînge și nu toate grupele, din cauza absenței unor campanii de colectare a sîngelui. În general, cînd cineva are nevoie de o transfuzie, trebuie să-i doneze sînge un membru al familiei sale. Cei cu grupe de sînge rare (AB IV, Rh -) așteaptă uneori cîteva săptămîni în spital pînă cînd se găsește sîngele necesar unei intervenții chirurgicale. Situații de-a dreptul dramatice apar în cazurile de urgență, cînd nu există sînge disponibil. În aceste condiții e explicabil scandalul izbucnit în presa din cauză că ministrul Sănătății, Iulian Mincu, a aprobat exportarea în Germania a unei mari cantități de sînge.

Multe alte țări se confruntă cu lipsa sîngelui. În România pot lipsi înăă cele mai neașteptate lucruri. Cătălin A., în vîrstă de 13 ani, a căzut de pe bicicletă și și-a rupt piciorul. La Spitalul de copii "Grigore Alexandrescu" din București nu aveau gips. I-au pus provizoriu o atelă și l-au chemat din nou a doua zi, cînd trebuia să seosească gipsul. Gipsul nu a, în sfîrșit, a fost prea strîns și după cîteva zile pe Cătălin a început să-l doară piciorul. S-a dus din nou la spital, unde i-au tăiat gipsul și i-au pus altul la loc. Și de fiecare dată a stat la cozi nesfîrșite, în timp ce părinții lui dădeau bacșișuri în dreapta și în stînga.

Cu medicamentele e aceeași problemă. Teoretic, în ora actuală marea majoritate a medicamentelor se găsesc, dar nu tot timpul și peste tot. Oamenii sînt de multe ori plîmbați de la o farmacie la alta și uneori nici spitalele nu au medicamentele necesare. Poate lipsi orice: aspirina, vitamina C, sedativele, citostaticele, anticongulantele. Dacă însă ai norocul ca spitalul să aibă medicamentele necesare, atunci mai mult ca sigur că nu are feșe și spirt. Dacă le are și pe acestea, atunci foarte probabil lipsește gipsul sau aparatul de radiologie e stricat. Dacă și acesta merge, totuși e imposibil să fie seringi suficiente.

În timp ce toate spitalele se confruntă cu astfel de probleme, se menține încă statutul privilegiat al Spitalului "Elias" din București. Fost spital al nomenclaturii comuniste, el este astăzi folosit de noua nomenclatură: numai membrii Guvernului, Parlamentului, SRI, Academiei au azi acces la "Elias". Cea mai bună aparatură și medicamente care nu se găsesc în alte spitale i-au fost destinate lui. El deține, de pildă, unul din cele patru tomografe computerizate din București.

CARMEN CIOFU *)

Medicina 2000 – mai mult tehnologie decît artă

Între 11-14 mai 1994, Edinburgh-ul a fost gazda celui de-al XXIX-lea Meeting anual al Asociației Europene de Cardiologie Pediatrică (AEPD). Asociația, născută la 30 iunie 1963 la Lyon, are printre membrii ei fondatori și doi medici români – prof. dr. Corneliu Constantinescu și dr. Ana Olariu-Ungureanu. Ea și-a propus să răspîndească în Europa cunoștințele despre bolile de inimă afectînd organisme în creștere (pînă la adolescență) și să promoveze cooperarea științifică între pediatrii cardiologi din Europa. Încă nerecunoscută ca monospécialitate în toate țările Uniunii Europene, AEPD tinde să se asocieze cardiologiei bătrînilor continent. În aproape toate țările Europei există cîte o societate națională (sau măcar un grup național de cardiologie pediatrică). România se constituie ca o excepție și în acest domeniu.

AEPD numără acum 457 de membri. În România sînt doar 4. Prin statut, participarea la meeting-urile anuale este obligatorie. Pentru anii următori au fost planificate întîlniri la Bologna (1995), Göteborg (1996), Japonia (1997), Sofia (1998) și Budapesta (1999).

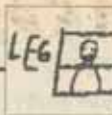
La Meeting-ul de anul acesta, dintre lucrările membrilor AEPD au fost reținute pentru prezentare orală sau postere numai 30%, ceea ce a asigurat ședințelor de lucru un nivel științific foarte ridicat. Lucrările au debutat cu prelegerea susținută de prof. dr. Jean Kachaner (Franța), intitulată poetic "Paediatric cardiology into the third millennium – un long fleuve tranquille". Pentru cei care nu au avut șansa să participe la lucrările AEPD de la Edinburgh, titlul bilingv pare să surprindă, iar dacă la aceasta mai adăugăm că timp de 30 de minute pe ecran s-au perindat numeroase ipostaze ale apei (fluvii importante, fluvii liniștite, alternînd cu riuri învolburate, sau mlaștini succedate de cascade tumultuoase, toate aceste imagini su-

gerînd evoluția sinuoasă a cardiologiei infantile în cei 40 de ani de existență), veți avea imaginea unei modalități originale prin care autorul a prezentat una dintre cele mai serioase probleme ale medicinei moderne. Realitatea medicinei este, în acest sfîrșit de mileniu (după spusele lui), mai mult știință și tehnologie decît știință și artă (așa cum fuseserăm învățați la școală). A devenit tot mai evident prețul din ce în ce mai ridicat al sănătății, contrastul dintre prestația medicală într-o țară dezvoltată economic (care nu presupune numai pricepere și foarte multă răspundere, ci și mulți bani) și asistența cardiologică dintr-o țară nevoită să practice austeritatea economică. "Criza" medicinei moderne ține de extraordinara ei complexitate, de necesitatea conlucrării unui număr tot mai mare de specialiști, iar aceste grupuri mari devin greu de controlat și coordonat. Diagnosticul cu stetoscopul este înlocuit cu diagnosticul asistat de aparatură electronică foarte sofisticată și scumpă. Asensiunea fără precedent a cardiologiei intervenționale, nu lipsită de riscuri și complicată, "amulge" terenuri tot mai întinse chirurgiei cardiace și cardiovasculare.

A fost foarte evident că barierele economice care nu ne permit să ne numărăm încă printre țările comunitare sînt aceleași cu cele aflate la originea carențelor asistenței medicale din domeniul cardiologiei pediatrică din țara noastră.

Poate că nu întîmplător în perioada Meeting-ului AEPD de la Edinburgh, la Royal Museum of Scotland putea fi vizionată o interesantă colecție care își avea originea la Muzeul de Artă din Philadelphia, intitulată "Ars Medica Collection". Începută în anul 1948 de către Carl Zigrasser, colecția numără astăzi peste 2.500 de exponate (cărți, litografii, desene, tablouri, fotografii), toate tratînd această temă generoasă. Orice medic pediatru care ajunge în Edinburgh nu va rezista tentației de a vizita "Muzeul Copilului", situat în centrul medieval al orașului, în apropierea casei lui John Knox (conducătorul reformei religioase din Scoția), și de unde va avea ocazia să se informeze despre înecaputurile asistenței medicale a copilului din Scoția, în afară de extrem de interesanta colecție de jucării, toate găzduite de unul dintre cele mai interesante muzee din lume care tratează această temă.

*) Medic primar pediatru, membru AEPD, Carmen Ciofu a prezentat la Edinburgh o lucrare despre manifestările cardiace în SIDA la copil.

Pe cine încurcă privatizarea

Intenții ambițioase por să anime în materie de privatizare autoritățile de la București. S-ar zice chiar dincolo de angajamentele asumate în domeniul respectiv prin Acordul încheiat cu FMI, care stabilește o legătură firă echivoc între continuarea creditării și întreprinderea unor pași semnificativi pe calea privatizării. În acest an, potrivit programelor existente la nivelul Guvernului și Fondului Proprietății de Stat, ar urma să se privatizeze o treime din numărul total al societăților comerciale deschise capitalului particular: circa 2.400 de unități. Iar ponderea sectorului privat la realizarea Produsului Intern Brut ar salta cu vreo 4 puncte procentuale, la peste 30%.

Au trecut însă deja 5 luni din acest an și în materie de privatizare există un blocaj la nivelul structurilor constituite de puterea actuală. Controversa instituțională – deliberat întreținută de la venirea executivului Văcăroiu – cu privire la reprezentarea statului de către Guvern sau de către FPS nu este decât latura lui vizibilă, cea care sugerează că procesul n-a putut înainta întrucât nu ar fi fost clar care dintre instituțiile respective este reprezentantul proprietății ce urmează să se privatizeze; dar că, de îndată ce această problemă se rezolvă, procesul ar fi ca și intrat în viteză a patra. Înutil de menționat că amintita controversă este încă departe de a fi complet încheiată, reizbuind din nou recent în legătură cu accentele diferențiate puse de FPS și respectiv de unii membri ai Executivului asupra fermei de privatizare MEBO (către conducerea și salariații proprii).

Dar acestea sînt aspecte de suprafață. Dedesubt există un blocaj de fond al privatizării, rezultînd din sutura solidă între lipsa de voință politică, de sorginte ideologică, a responsabililor actualii puteri și interesele total contrare față de privatizare ale factorilor de decizie operativă din economie. Această sutură dă naștere unor structuri de putere economică și politică *sui generis* care – putînd trăi ca nicînd în trecut în mod aproape parazitărilor, dar cu acte în regulă, pe seama populației și a statului (adică tot pe seama populației) – nu numai că nu au vreun interes într-o privatizare reală, care le-ar pune reprezentanții pe griji și pe treabă, dar sînt și împinase, prin însăși condiția lor de existență, să se opună cu orice mijloc privatizării. Există deja cîteva structuri bine puse la punct. În agricultură sînt mafiele formate din rețeaua foștilor nomenclaturisti ai agriculturii comuniste care profită de pe urma – sau, mai degrabă spus, fiind de fapt la baza – rupturii deliberate dintre pămînt (în principiu, trecut în majoritate la particulari) și întregul mediu agroindustrial (adică echipamente agricole, fertilizante, servicii pentru lucrări agricole și distribuția produselor agricole). Acest mediu este aflat în totalitate la stat, care îl controlează întru subjugarea noilor proprietari particulari fragili și întru oprimarea populației prin prețuri care sfidează bunul-simț. În buzunarele reprezentanților acestor mafii se strînge cea mai mare parte din subvențiile acordate agriculturii (care nu ajung de fapt la producători) și oricum beneficiile din importurile agricole pe banii statului, ca și cele care se vor realiza din exporturi agricole, dacă acestea vor fi vreodată reluate pe scară largă.

În industrie, strategia este alta. Ruptura, probabil intenționat provocată, este între comerț, deschis privatizării sub diferite forme, și producție, închisă deocamdată privatizării sub diverse motivații, multe doar simple pretexte. Scopul este blocarea apariției unui sistem concurențial, care nu poate exista în absența unui sector privat semnificativ în producție. El ar constitui un obstacol major în calea controlului economiei și politicii în regim și spirit de clan. Blocarea privatizării în producție (și deci comercializarea de produse doar de proveniență de stat) prezintă două imense atuuri pentru structurile de clan: permite îmbogățirea "legală" și asigură controlul asupra îmbogățitorilor "privati" prin selectarea din clan a acestora și prin pedepsirea (chiar eliminarea) celor care ies din rînd sau nu-și achită cota. Modalitatea: pur și simplu nu li se mai distribuie produse (de stat) spre vânzare. Siste-

mul dă posibilitatea unor profituri fără greș pe seama statului și populației. Și funcționează fie în structuri bine constituite de tip mafiot, fie în binecunoscutele rețele de tip coruptiv. Un exemplu semnificativ din această ultimă categorie îl constituie "complotul" directorilor de întreprinderi care își desfac produsele prin SRL-uri proprii și care au toate șansele să prospere în cazul respectării regulilor coruptive. Din prima categorie fac parte așa-numitele grupuri private de afaceri, cărora li se "împart" pe felii exporturile de stat – singurele din industrie – și deci valuta obținută din străinătate, în schimbul cert al sprijinului politic (și probabil al contribuțiilor politice). Toate aceste structuri – mai mult sau mai puțin articulate – care dețin puterea nu doresc de fapt privatizarea, căci aceasta mai mult le-ar încurca.

Parlamentul nu respectă Constituția

Recent, Curtea Constituțională a intrat în atenția opiniei publice prin deciziile de respingere a trei legi adoptate de Parlament cu multă trudă și tam-tam. Este vorba despre Legea impozitului pe venitul agricol, Legea privind organizarea și funcționarea Societăților Române de Radio și Televiziune, Legea veteranilor de război. Au fost de asemenea adoptate și Regulamentele de funcționare ale celor două Camere. Dacă la Legea privind impozitul pe venitul agricol obiecția Curții Constituționale se referă doar la termenul de intrare în vigoare a legii (1 ianuarie 1994, conform proiectului), ceea ce implică încălcarea principiului neretroactivității, la Legea Radioteleviziunii se obiecta asupra dreptului comisiilor de specialitate ale Parlamentului de a controla cele două instituții. Articolul 52, care stipulează controlul comisiilor de cultură, arte și mass-media asupra Radioului și Televiziunii, a fost contestat de majoritari încă din timpul dezbaterilor parlamentare, dar la insistențele comisiilor (înșiși membrii PDSR din cadrul comisiilor acceptînd prevederea), el a rămas în textul legii. Imediat după adoptarea acesteia, 50 de deputați PDSR, în frunte cu Dan Martjan, au sesizat Curtea Constituțională pe motiv că prin acest articol, comisiile se substituie plenului. Obiecția a fost însușită de Curte, care a apreciat că, prin adoptarea acestui articol, Parlamentul a ignorat "caracterul pregătitor al comisiilor permanente". În sfîrșit, la Legea veteranilor de război, Curtea a respins două articole care contravin principiului constituțional al egalității cetățenilor în fața legii. Articolele refuzau dreptul persoanelor care luptaseră în armata maghiară de a obține calitatea de veteran de război. În dezbaterile parlamentare, propunerea de adoptare a acestui articol a venit din partea deputatului Petre Țurlea (fost deputat PDSR) și a fost votată, în ciuda criticilor Opoziției. Ce se va întîmpla cu aceste legi după decizia Curții? Întîi, ele vor fi returnate Camerelor în vederea reexaminării, în comisiile juridice și apoi în plen. Comisia juridică a fiecărei Camere elaborează un raport asupra deciziei Curții, urmînd ca Senatul și Camera Deputaților să hotărască dacă decizia Curții Constituționale este justă sau nu. În cazul în care plenul consideră că ea este corectă, textul în cauză este eliminat sau este modificat. Dacă comisiile juridice consideră decizia greșită, este necesar votul a două treimi din numărul deputaților și senatorilor pentru anularea ei. Dacă această majoritate nu se întrunește, întreaga lege cade.

Săptămîna trecută, Senatul a admis obiecția de neconstituționalitate asupra Legii privind organizarea și funcționarea Radioteleviziunii. În ce privește Legea impozitului pe venitul agricol, Camera superioară a votat un text de corelare prin care se modifică data intrării în vigoare a legii. Pentru textele de corelare nu este obligatorie obținerea a două treimi din votul parlamentarilor. În Camera Deputaților, Opoziția a reușit să blocheze votul. La Legea privind impozitul pe venitul agricol, ea a părăsit sala. Nefiind întrunit nici măcar cvorumul necesar adoptării textului de corelare (modificarea datei), votul a fost amînat. Un deputat PDSR a solicitat apelul nominal și rețineri din indemnizații pentru reprezentanții Opoziției. Discuțiile asupra obiecției de neconstituționalitate la Legea Societăților Naționale de Televiziune și Radio n-au mai avut loc, deputații Opoziției membri ai comisiei juridice acuzînd falsificarea raportului de către președintele acesteia, Aurel Știrbu (PDSR). El nu susținea că deși inițial comisia a acceptat obiecția Curții Constituționale, ulterior s-a revenit, propunîndu-se, ca și în cazul Legii impozitului pe venitul agricol, un text de corelare care încerca să pună de acord obiecția Curții cu textul votat de Parlament. Astfel, articolul modificat avea următoarea formulare: Parlamentul, prin comisiile de cultură, va exercita controlul asupra Radioului și Televiziunii. Ei bine, acest text, deși adoptat în comisie, nu apărea în raport. În această situație, Adrian Năstase s-a văzut obligat să propună comisiei să-și rezolve divergențele înainte de discutarea raportului. Legea impozitului pe venitul agricol a fost adoptată cu modificarea cerută de comisie. Mai greu de spus este ce se va întîmpla cu Legea organizării Societăților de Radio și Televiziune.

Radio Delta – "Drumul cel mai scurt către informație"

- F** ● emisiune pivot consacrată actualității
- O** ● oferă mesaje clare și inteligente create special pentru dvs.
- C**
- U** ● vă îndeamnă la acțiune prin informație
- S** ● de luni pînă vineri, între 7⁰⁰ și 10⁰⁰

"Drumul cel mai scurt către informație"

CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ – SINAIA – 24-27 MAI 1994

Actori fără spectatori

Cu toate rezervele pe care "22" le-a formulat, a respinge în bloc tot ceea ce a făcut de la înființare pînă acum Fundația Culturală Română ar însemna să dovedim același tip de rea-voință stupidă ca și executanții propagandei comuniste care se purtau (și se poartă) ca și cînd ceea ce ei neagă, nici nu există. Multe dintre cărțile și revistele culturale apărute sub sigla ei, expoziția consacrată avangardei românești ori Conferința de la Sinaia ("România și românii în știința contemporană", 24-27 mai 1994) dovedesc competență și efort. Că în același timp aceste laudabile acțiuni culturale se se află în panoplia armelor de seducție ale Puterii ce încearcă să domesticească exilul recalcitrant ori să asigure voturi în favoarea președintelui Iliescu, este în același timp un fapt indiscutabil. Cei ce au vreo îndoielă să-și amintească nu numai mesajul președintelui Ion Iliescu, cu care s-au deschis lucrările Conferinței, ci și apariția sa la recepția de închidere a lucrărilor, cu veșnicul său zîmbet electoral. Apariție precedată de "băieți" nenumărați (ba în uniforme, ba în haine civile), care au umplut, cită frunză și iarbă, parcul Cazinoului. Erau la fel de mulți cîți văzusem cu o lună în urmă la Conferința Interpol (tot de la Sinaia) ori la Forumul Crans Montana, cu care, inevitabil chiar și organizatorii Conferinței de la Sinaia făceau comparații.

Odată apărută, însă, o carte rămîne o carte, indiferent cine a dat banii pentru ca s-o tipărească. Te poți întrista, desigur, că în spatele culturii și a presei culturale nealiniată nu stă nimeni în asemenea timpuri grele, dar pentru această porție zilnică a ta de tristețe nu-i cazul să devii resentimentar și să negi că Sinaia a fost – pentru lumea științifică venită aici – un eveniment – deopotrivă cultural și emoțional. De altfel, și mulți dintre oaspeții nu au răspuns invitației fără să se întrebe și fără să întrebe în jur, în prealabil, dacă e bine sau nu să facă acest gest. L-au făcut fără să-și dea însă sensul unei opțiuni politice. Propunerea onora dintre participanți ca la viitoarea întîlnire, în loc de a li se plăti lor drumul și cazarea ori în loc de a se alege o stațiune, de presupus scumpă, precum Sinaia, să fie asigurată participarea tinerilor a fost una dintre multele dovezi ale impulsului generos cu care au venit și, mai ales, ale diferenței de mentalitate care îi separă de organizatori. O asemenea întîlnire ar trebui să insti-

tule treptat climatul de firesc dintre cei din țară și cei din afară care s-a Țesut de un deceniu și ceva în Ungaria sau Polonia. Toate acestea nu înseamnă că lucrurile pot fi privite atît de simplu, nici că nu existau destule ocazii cînd simțea nevoia să introduci nuanțe. De pildă, la întrebarea de dragălașă muștrare făcută de Carin Berg: românii, gata să colaboreze cu colegii străini, sînt oare decizi să colaboreze și cu colegii români? Tonul unui părinte față de o odraslă încăpățînată, care ignora însă adîncimea rupturilor (trădări, umilințe, uneori chiar sînge). A institui reguli generale cînd aici se întîneau destine individuale, a impune altora propria ta opțiune (să vii sau să nu vii, să-i blamezi pe cei ce fac altceva decît ce faci tu etc.) mi s-a părut de evitat în cîntărirea acestui moment, cu atît mai mult cu cît pe tonuri diferite și cu motivații diverse deplîngem cu toții lipsa de solidaritate a românilor.

Ideea Conferinței de la Sinaia, proiectată cu destul timp în urmă, aparține președintelui Academiei, Virgiliu N. Constantinescu, președinte executiv al Comitetului de organizare. Președinte al Comitetului a fost George Emil Palade, singurul român laureat al Premiului Nobel, decan al Universității San Diego din California. Din Comitetul de organizare au mai făcut parte directorul adjunct UNESCO, Adnan Badran, directorul UNESCO-CEPES, Carin Berg, ministrul Liviu Meior și Teodor Meleșcanu, președintele Fundației Culturale Române, Augustin Buzura. Din impresionanta listă a invitaților, nu știu cîți au refuzat să vină, din motive identice sau apropiate cu cele ale profesorului Mircea Fotino, de la Universitatea din Colorado (SUA), al cărui text, publicat în numărul 21 al revistei noastre i-a cam supărat pe organizatori. Nu-mi este însă clar de ce științele politice, de pildă, au fost omise dintre științele umaniste (Vladimir Tismăneanu, de pildă, nu a beneficiat de asemenea invitație, ca și, din cite știm, Matei Călinescu). Comunicările s-au ținut în 24 de secții și eterogenitatea era inevitabilă, dat fiind că fiecare participant a propus un subiect legat de experiența proprie.

Reproduc cîteva dintre opiniile unor participanți, care mi s-au părut semnificative, dar specific că numai întîmplarea a făcut ca să mă opresc doar la ele. Pentru că la Sinaia era lume interesantă. Multă.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

MARIA MANOLIU

Profesor, Universitatea din California, SUA.
Președinta Academiei Americano-Române.

O reuniune de actori, fără spectatori

A fost o reușită pentru că cei de acasă care nu puteau discuta deschis cu cei care erau peste hotare au reușit să-și spună opiniile în legătură cu modul în care ar putea renaște știința în România. Există domenii în care este vorba de un declin aproape total: colegii din Academia Americano-Română mi-au mărturisit, de pildă, că școala de medicină românească, atît de bine văzută altădată în Occident, cu nume de prestigiu internațional, a decăzut într-un mod tragic. Nu e vorba numai de aparatură, ci și de pregătirea cadrelor. În domeniile umaniste a existat un filon mai puternic de rezistență, în lingvistică este mai puțin vorba de o renaștere cît de o întărire. La conferință s-a discutat foarte cinstit, nivelul limbajului de lemn, declarativ a fost prezent, dar nu dominant. M-a impresionat neplăcut că această reuniune a fost mai mult o reuniune de actori și nu a avut spectatori. Am înțeles greutățile financiare care au apăsător asupra acestui Congres, dar cred că trebuie să se găsească o formulă de a invita tinerii, care au cea mai multă nevoie și care reprezintă cea mai mare speranță pentru această renaștere a științei. Din discuții anterioare am observat că există un fel de scurtcircuitare între șefii ministerelor, Guvernului, cei care au o anumită putere de decizie și ceea ce se întîmplă în unitățile respective (universități, institute de cercetare, Academii). Există un sistem de blocare a comunicării, și acesta nu poate să fie decît rezultatul păstrării unui aparat birocratic incompetent. O întrebare pe care aș vrea să o plasez întregii conducători, organizatorilor, este următoarea: cum se poate articula sistemul de cercetare propriu-zis cu aceste organisme foarte complicate, Ministerul Învățămîntului, Ministerul Cercetării și Tehnologiei, Consiliul superior național al cercetării științifice, academiile, universitățile? La Ministerul Învățămîntului am aflat că s-au introdus unele sugestii ale noastre, ale celor care acum 2-3 ani au încercat să explice cum funcționează sistemele respective în Occident. Nu trebuie să copiem totul, dar există anumite lucruri (de pildă, o comisie de atestări pentru promovarea pro-

fesorilor universitari). Sistemul acesta de control numai cînd ajungi să fii conferențiar sau profesor este de fapt un sistem de pedepsire, nu este un sistem de stimulare, pentru că tinerii trebuie să învețe din primul an de facultate ce înseamnă cercetarea, ce înseamnă cooperarea între profesor, student, om de știință matur și cercetător în dezvoltare. Am propus să se înființeze sisteme de stimulare a cercetării științifice în cadrul învățămîntului. De pildă, la noi există teze de onoare: pe lângă diploma obișnuită, un student primește un calificativ, o teză de onoare, dacă face o cercetare mai deosebită cu ajutorul profesorului (mai ales la științele exacte, unde lucrul în laborator este esențial). În ce privește opiniile onora că nu ar fi trebuit să se țină Conferința de la Sinaia, eu mă situez pe poziția celor care cred că influența directă aici este mult mai importantă pentru schimbările pe care le dorim decît un atac violent din afară. Există opinii diferite în această privință și eu cred că e foarte bine să existe tot felul de atitudini, cu o singură condiție: ca aceste atitudini să fie constructive, adică cei care critică să încerce să sugereze o soluție. Cred că sîntem mai ascultați dacă venim aici decît dacă nu venim și așteptăm să se schimbe totul de la sine.

GABRIEL ȚEPELEA

Profesor universitar, președintele Comisiei parlamentare pentru cultură, artă și mass-media.

Un moment important sau o amintire plăcută?

Am asistat la Forumul de la Sinaia încă din prima zi. La deschidere s-au jalonat deja cîteva din scopurile acestei reuniuni. În continuare, am luat parte la mai multe dezbateri, atît în plen cît și pe secțiuni, și am stat de vorbă cu români veniți din toate zările. Dintre aceștia, unii mi-au făcut o impresie deosebită, în special cei dintr-o generație a oamenilor în jur de 45-50 de ani, care, plecați în condiții dramatice, unii trecînd Dunărea înot, alții avînd o bursă și nedorînd să se mai întoarcă, au făcut cariere excepționale. În total, s-a făcut un fel de bilanț pe discipline. De exemplu, la matematici s-a vorbit de o cifră de circa 250 de matematicieni universitari de origine română care predau în diverse universități din lume. La energia termică, un alt profesor, de la Universitatea Duke, a făcut un bilanț asemănător. În domeniul atomic a avut o prezentare interesantă doctorul Dan Gabriel Cacuci, una din figurile marcante ale științei acolo. Toți au prezentat modalitățile de colaborare posibile cu țara, fie sub forma de a veni ca *visiting professor*, pentru o perioadă determinată, fie o altă modalitate. Deci, în mare, o primă luare de contact care dacă va fi urmată de publicarea tuturor listelor de participanți, a tuturor comunicărilor, a adreselor, a universităților, este posibil să se menșureze mai departe. Mie mi se pare că mingea este în terenul nostru, aici (prin terenul nostru înțelegînd Fundația Culturală Română): dacă ei vor avea suficiență forță organizatorică să desăvîrșească acest început, cred că va fi un moment important în viața țării noastre. Dacă nu, atunci va fi o amintire plăcută (ca multe altele), o speranță (ca multe altele), și n-aș dori să fie așa ceva.

CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ – SINAIA – 24-27 MAI 1994

“România și românii în știința contemporană”

Aspect din conferință

VALENTIN FEYNS

Facultatea de Chimie Organică – Institutul Politehnic București (1969). Doctorat la Politehnica din Timișoara (1973). Institutul Oncologic București, design și sinteza medicamentelor anticancerogene (12 ani). Emigrat în 1976. Institutul Național de Cancer (Washington, 1976-1978). Actualmente cercetător la Farmacopeea Americană (Washington).

A fost decretat un succes înainte de a începe

Am să încerc să reproduc micul discurs pe care l-am ținut la sesiunea intitulată “Perspectivele științei românești”. Din ceea ce s-a prezentat acolo nu am înțeles care sînt perspectivele științei românești: discursurile au fost mult prea generale. Dacă stadiul intern al analizei acestei probleme este cel care ni s-a prezentat nouă, ne-ați chemat prea devreme. Manifestarea a fost un succes: întrebați pe oricine vreți dacă a fost un succes și o să vi se răspundă că da, a fost. Nu o să fim însă probabil de acord de ce a fost un succes. Ceea ce efectiv mă îngrijorează pe mine este că a fost decretat un succes aproape înainte de a începe: asta înseamnă că organizatorii și-au stabilit un nivel prea jos atunci cînd au definit ce înseamnă să fie un succes. Parcă a fost destul faptul că am venit; dar nu e. Dacă acesta a fost obiectivul, obiectivul a fost prea modest. Ar fi trebuit să știți că o să venim. Nu am întîlnit un emigrant de calitate care să nu mărturisească o imensă datorie de recunoștință față de țară pe care nu știe cum s-o plătească. Există un foarte mare risc ca totul să fie folosit ca un *public relations* și e păcat, pentru că au venit oameni de valori mari – profesorii Palade, Mateescu, doctorul Nicolae Popescu. Cei veniți n-au venit ca să facă o favoare organizatorilor: poate au venit pentru că au fost măguliti, poate au venit pentru că au sperat să facă ceva, dar nimănui nu i-a fost clar ce. Am prezentat niște comunicări științifice – bine. Am mai aflat ce face unul și altul – bine, dar nu asta ar fi trebuit să fie scopul. Am aflat că românii se manifestă la nivel foarte înalt în știința internațională, e adevărat, dar asta se putea face printr-o cercetare de literatură. Mai există foarte mulți care fac lucruri foarte interesante și care n-au venit, fie pentru că n-au fost găsiți, fie pentru că n-au vrut să vină ș.a.m.d. Scopul ar fi trebuit să fie să ajutăm într-un mod eficient; dar pentru asta ar fi trebuit să fim ajutați să fim eficienți, pentru că marea noastră majoritate nu știm amănunte despre situația din țară. Știm în general că institutele nu prea au literatură, nu prea au aparatură, au fost mutate de sub o autoritate sub alta, dar nu știm de fapt ce înseamnă asta. România trece printr-un moment foarte dificil. Nu trebuia să venim aici ca să aflăm asta. Era suficient să vorbim cu rude sau prieteni. Ca și restul societății, știința românească nu poate evita opțiuni dureroase. Noi putem eventual să facem operația ceva mai puțin dureroasă. Spon eventual pentru că există o prăpastie între ce am vrea să facem și ceea ce putem face. Ar fi o aroganță pentru noi să dăm sfaturi la stadiul de informare de care dispunem. Am senzația că ne mulțumim la această Conferință cu un succes sentimental și parcă nu pot să nu gîndesc că pentru un astfel de succes costul a fost prea mare. Dar poate că acesta este cîntecul din mine.

Revista “22” era aproape încheiată atunci cînd prin fax am primit de la Fundația Culturală Română “Dreptul la replică” al lui Augustin Buzura pe care îl publicăm în această pagină. Editorialul și relatarea pe care am făcut-o sînt, cred, o dovadă a dorinței noastre de a depăși maneiheismul și gesticulația care ni se par inoportune acum, mai mult ca oricînd. Dar nu putem să nu observăm că primii care au făcut discriminarea între Sinaia și Paris au fost chiar autoritățile române. Modul generos în care acestea au organizat întîlnirea de la Sinaia contrastează cu tăcerea, cu rețineră chiar insidioasă cu care au întîmpinat întîlnirea de la Paris – unde totuși a participat și pleiada de aur a exilului. (GABRIELA ADAMEȘTEANU)

Vă rog să aveți amabilitatea de a publica răspunsul meu, în calitate de coorganizator al Conferinței Internaționale România și românii în știința contemporană, la afirmațiile făcute în cadrul emisiunii TV. În fața dumneavoastră (de luni, 30 mai) despre lucrările Conferinței de la Sinaia.

Cu mulțumiri,

Minime precizări

Luni, 30 mai, pe programul II al Televiziunii Române, a avut loc o emisiune-dezbateri în cuprinsul căreia cîțiva reprezentanți marcant ai Opoziției au sosit necesar să califice în termeni jignitori conferința internațională “România și românii în știința contemporană”, organizată la Sinaia, în perioada 24-27 mai a.e. După opinia distinșilor participanți la emisiune, conferința aceasta s-ar fi născut ca o improvizație pripită, în ideea de a contrabalansa colocviile exilului românesc de la Paris. La Sinaia s-ar fi adunat laolaltă doar diaspóra colaboraționistă, cripto-comunistă, aflată în grațiile oficialităților din România. S-a vorbit și de “lipsa de caracter” a unora din participanți și s-a subliniat, prin contrast, înalta calitate morală și nobila suferință istorică a exilaților de la Paris. În ceea ce mă privește, nu pot întîrzi să fac publice cîteva minime precizări:

1. Un elementar exercițiu de bun simț ar fi trebuit să suspende speculațiile preopinentele noastre cu privire la “nunta” de la Paris și “contra-nunta” de la Sinaia. 300 de invitați străini și 350 de invitați din țară nu pot fi convocați peste noapte, ca trupă de manevră, pentru a da o replică unor prezumtivi “adversari”, avînd însă patronajul unor înalte foruri internaționale. La organizarea simpozionului de la Sinaia s-a lucrat vreme de doi ani. Despre simpozionul de la Paris nu s-a aflat în România decît cu aproximativ o lună înainte de deschiderea lui, ceea ce nu ne determină, totuși, să facem reflexii răuvoitoare, răsturnînd termenii problemei: “nuntă” la Sinaia, și, în grabă, o “contra-nuntă” la Paris.

2. Un discurs care începe cu înfierarea “războiului româno-român” nu poate continua, dacă e consecvent și de bună-credință, cu împărțirea procustiană a exilului românesc în două tabere distincte: cei buni (la Paris) și cei răi (la Sinaia). Cine își poate aroga o asemenea autoritate morală încît să despărță fără cea mai mică îndoială griul de neghină? E rațional și cuviincios să descalifici moralmente și omenește 300 de savanți români veniți din toate marile universități ale lumii, de la Louvain la Bologna, de la Sorbona la Göttingen, de la Cambridge la Harvard, pentru a încerca să amelioreze, cu experiența lor, stadiul cercetării științifice românești? E rațional și cuviincios să diminuezi prestigiul singurului român care a bine-meritat pînă acum premiul Nobel, învinuind nu se știe ce carențe comportamentale? Sînt oameni ca Mihai Nasta, Dinu Adameșteanu, George-Emil Palade, John Nandriș, Gheorghe Mateescu, Michael Sela, Valentin Feys, Dan Gabriel Cacuci, Adrian Bejan și alți-ai alții simpli “marionete în mîinile Cotrocenilor”? Are cineva dreptul să le pună la îndoială buna-intenție, discernămintul și dragostea de țară? Sau, distinșii participanți la masa rotundă a d-lui Arachelian pot emite evaluări și judecăți asupra unor mari autorități profesionale, printre care un secretar perpetuu al Institutului Franței, un președinte al Institutului Weizmann, un vicepreședinte al Academiei de Știință a Suediei, 5 membri ai Institutului Francez, un membru al Royal Society, străluciți oameni de știință români care lucrează în alte țări, un laureat al premiului Nobel?

În numele cărei bizare suficiențe ne putem permite să tratăm drept corupți, servil și intoxicat politic pe cei 45 de reprezentanți ai științei basarabene invitați la Sinaia? Cui folosește această intranzigentă bilioasă? Și cum să simplificăm lucrurile pînă într-atît încît să monumentalizăm, pentru contrast, calibrul participanților la colcvul de la Paris, ca și cînd ei au confiscat, definitiv, puritatea, patriotismul și buna-credință? Printre ei sînt, totuși, destui, a căror unică performanță constă în a plimba de colo-colo o mină indispusă și o gesticulație recalcitrantă.

3. La simpozionul de la Sinaia au fost invitați și au participat importanți membri ai Opoziției: între alții, d-nii Ion Rațiu, Gabriel Tepelea și, mai ales, președintele înșuși al Convenției Democratice, dl. Emil Constantinescu. Sînt înclinăți, oare, invitații d-lui Arachelian, să claseze aceste participări la rubrica “gafe politice”? Sau e de bănuț că dl. Emil Constantinescu s-a dat cu Putea? Dacă iureșul jacobin al preopinentele noastre va progresa, ne putem aștepta ca în curînd și Opoziția să se împartă în două: cei buni (la Paris) și în jurul d-lui Arachelian) și cei răi, la Sinaia.

4. Din punct de vedere logistic, organizarea unui simpozion internațional cu cea 700 de invitați e un efort uriaș. Un “minimal respect pentru investiția de energie și de timp pe care o sumedenie de “anonimi” fără subtilități politice au înțeles să o pună la dispoziția unui proiect născut nu împotriva cuiva, ci în beneficiul unui spor de încredere în noi înșine, ar fi trebuit să tempereze zelul demolator al participanților la emisiunea d-lui Arachelian.

Organizatorii cer scuze invitaților lor pentru comentariile vexante exprimate în această emisiune și speră ca, într-un tîrziu, românii întruniți, să zicem, la Doroboi să nu-și piardă buna-dispoziție dacă, în același timp, alți români se întîlnesc la Jimbolia...

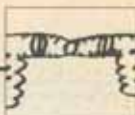
AUGUSTIN BUZURA

Din sumarul numărului viitor:

- Interviu săptămîinii: Alin Teodorescu
- Învățămîntul privat scoate prima promoție de absolvenți
- “Patru ani de Revoluție” în “22”
- Dosarul Italia: Berlusconi

Miercuri 8 Iunie, ora 11, va avea loc la GDS și Librăria Humanitas lansarea cărții lui Gabriel Andreescu “Patru ani de Revoluție”, ce conține articole apărute în majoritate în revista “22”.

Mioara Apolzan
carte
de
identitate

VIOLA VANCEA

Mîna care scrie

Cartea de identitate (Mioara Apolzan) este un alt jurnal al fericii, fericire izvorită din supliciu al spiritului trădat de trup, spirit ce izbutește să-l înfrîngă re-înviindu-l.

"Bucuria scrisului - textul e o dovadă a identității mele", notează scriitoarea în

Jurnal din memorie, după chinul pe care îl presupune încercarea de a recupera... mîna care scrie - poate fi asemănată numai cu aceea a lecturii: o primă treaptă a... fericirii în efortul de a regăsi starea de echilibru.

Jurnal din memorie începe simbolic cu obsesia urcușului: "Îmi spun mereu că trebuie să mă obișnuiesc cu ideea că am de urcat o scară" și înregistrează aproape neutru prezența fericirii: "Așadar, acum sînt fericită: am început să citesc singură. Ultima carte citită «înainte», cu «mîna mea - Călătoria diletanților, prima «de după» un roman din colecția Le Masque (...). E singurul tip de carte care îmi e accesibil: format mic, hirtie groasă, legătură flexibilă, «cusută». Viteza lecturii e mică. Totuși mă descurc fără ajutor și asta contează".

De la minus spre plus infinit, plecînd de la zero: "viața mea cu toate firele tăiate", pînă la clipa, mai întîi visată, apoi pregătită minuțios și tenace, smulșă (probabil) cu eforturi supraomenești (vieții?, morții?), clipă în care, în fața mașinii de scris, problemele "tehnice" dispar, starea propice creației se instalează aproape firesc, senzația de eliberare resimțită în fața paginii scrise: fizic și mental (disocieria este neapărat necesară în acest caz) coincide cu o revelație: "actul de a scrie este o bucurie cu nimic comparabilă".

Înainte, subliniază autoarea, "scrisul nu avea aceeași încărcătură (miză) existențială". Acum, ne dezvăluie ea nucleul acestei tulburătoare Cărți (de identitate), care va învinge, atît cît se poate boala, "el stă sub semnul urgenței. Relația mea cu lumea e relația mea cu scrisul".

Aici se află, cred, punctul de rezistență și intuiția remarcabilă ce conferă Jurnalului din memorie forță, dramatism și originalitate. Actul creator este, în esență, în accepția sa primordială, un act

existențial. A te situa între liniile sale de forță într-un moment de fracturare a destinului, constituie nu numai o modalitate de recuperare a identității prin fortarea limitelor, dar și o formă de restituire a statutului său originar.

"Un jurnal deghizat în ficțiune?" - se întreabă scriitoarea. "De ce n-aș inventa o formulă, ținînd cont de posibilitățile mele de acum? Jurnal din memorie (...). Pînă cînd fizic voi putea scrie, să încerc să selectez și să memorez secvențele care mi-au jalonat ultimii ani."

Cît eroism în dorința de a scrie mental, dar și cîtă forță și cîtă imaginație în capacitatea de a converti magia cărților în clipe de viață trăite cu maximă intensitate. Cîtă voință și cîtă frumusețe în puterea de a opune tensiunii prezentului tensiunea ideilor într-un flux și reflux al memoriei recuperate la cota înaltă a albului tragic.

A re-începe să scrii (în realitate a re-învăța, însă nu îndrăznesc să-mi imaginez!) ar putea echivala, într-o accepție înaltă a rațiunii de a exista, cu o re-înviere, cu o redobîndire nesperată, într-un punct terminus, a intensității trăirii autentice. A fi silit să te exprimi într-o altă modalitate de expresie poate fi deopotrivă o încercare de a sfîdura a sorții, dar și un handicap cu riscuri nenumărate ce-ți diminuează constant șansele, pînă la anihilare.

Mioara Apolzan este o prozatoare neașteptat de originală (neașteptat, din prejudecată: știm că este istoric și critic literar), robustă prin spirit de observație acut și forța de a da ideilor epice o maximă plasticitate. Ea are și o vocație aparte de a-și "vedea" personajele înainte de a le da viață: un soi de Poel ecoute: le visualizează plecînd de la un detaliu frapant, insolit sau insignifiant și simultan le aude vorbind (Cumpărați narcise mov, Duet, Schimb de locuință); ele se definesc, se dezlanțuie și "trăiesc" pînă la pulverizare, consumînd și emițînd cuvinte. Există în confruntarea înăbușită, surdinizată a personajelor din aceste "simple întîmplări cu sens la urmă" o lunecare ușoară, insesizabilă spre absurd și tragic deopotrivă.

Stilistic și compozițional, "Prozele mai mult sau mai puțin închipuite" au un echilibru remarcabil. Viața pulsează egal și firesc, un firesc dobîndit deopotrivă printr-o decantare ascetică, am putea spune, a "aluvionilor" subiectivității, dar și grație unui imperativ al timpului care nu mai are răbdare.

Un timp "anterior" în care voluptatea studiului, a cercetării și a informației critice a obturat aproape nervul, filonul narativ dezvăluit "neașteptat" printr-o ironie a destinului. Dar și un prezent al urgenței, al dezvăuirii rapide și, pe cît este posibil, totale a acumulărilor din laborator.

Scriitoarea mărturisese că a scrie proză a fost cea mai veche dorință a sa, dar și faptul că, într-un anumit sens, a făcut de multă vreme "exerciții de stil": "nu m-am plictisit niciodată ascultînd oameni de toate categoriile, care povesteau indiferent ce, de fapt povestindu-se". Acesta "disponibilitate" de a asculta, dar și de a "provoca" povestirea este dublată de acuitatea vederii. Există o intensitate neobișnuită a privirii ce dilată formele și suprafețele, o precizie stranie a amănuntului virtual (narcise mov) ce potențează semnificațiile conținutului descrierii, acumularea într-o viziune. De altfel, procesul de elaborare este declanșat printr-o "vizualizare".

"Nemulțumirea" prozatoare: "produsul finit avea un aer impersonal" marchează de fapt o incontestabilă izbîndă, dar și o intuiție profundă. Actul creator, misterios și lucid totodată, își amplifică forța de seducție, își clarifică sensurile obscure în măsura în care este "urmărit" el însuși, surprins în vitro. Structura Cărții de identitate (cu cele două axe ale sale: Jurnal din memorie și Prozele...) deloc "hibridă" sau numai la "suprafață" valorifică o ingenioasă și expresivă alternanță a timpurilor: prezentul trăirii, prezentul scriiturii, dar și presiunea prezentului istoric, încă nevalorificată integral, cum era și firesc, o frumoasă promisiune pentru viitor. În jurul acestor "jaloane" gravitează materia fascinantă a Cărții de identitate: confesiune (de o admirabilă ținută și sobrietate, dar și de o salvare aparte prin umorul și ironia ce fac suportabile cotele dureroase ale spațiului alb), Jurnal și laborator de creație, Jurnal de idei, proză de ficțiune.

Starea de criză, ponderea pe care o are exilul în existența intelectualului român, valențele tragicului (Niobe), modelul Persepolis și teiul sfînt al lui Eminescu, reînnoirea cartea neîncheiată de spre autenticitate și generația '27, Jurnalul lui Gombrowicz, texte, idei, fragmente din regiunea de odinioară sînt reînviolate în Jurnal din memorie din voință împlinită de a insera propria criză interioară în registrul înalt al ideilor trăite.

Într-un climat în care domină zgometul și furia, iar disprețul și marginalizarea intelectualului ating cotele inimaginabile, în timp ce surrogatul cultural și impostura proliferază, Cartea de identitate a Mioarei Apolzan este exemplară, dincolo de valoarea sa estetică, prin adecvarea perfectă între gestul spiritual și registrul moral.

✓ AGENDĂ CULTURALĂ ✓ AGENDĂ CULTURALĂ ✓ AGENDĂ CULTURALĂ ✓

MIERCURI 1 IUNIE

- Institutul Francez, ora 19.00: conferința pe tema "Variété des démocraties parlementaires" susținută de Mattei Dogan
- Centrul Cultural Maghiar, ora 16.00: happening al revistei "Direcția nouă" din Cluj; ora 18.00: concert de muzică la Sentimentul Picașo și expoziție de fotografii polaroid făcute în timpul concertului
- Teatrul Odeon (Sala Podul Grant), ora 18.00: "Adunarea femeilor" de Aristofan, în interpretarea Academiei Lucașfăruș, clasa prof. Florin Zamfirescu

JOI 2 IUNIE

- Ateneul Român, ora 19.00: orchestra filarmonică dirijată de Thomas Dansgaard (Danemarca), la violă Daniel Podlovski (Rossini, Hacıaturian, Nielsen)
- Muzeul George Enescu, ora 18.00: vernisajul expoziției documentare "Centenar Saloni Drăgoi"; ora 19.00: concertul coralei "Preludiu", dirijor Voicu Enăchescu

VINERI 3 IUNIE

- Muzeul de Artă, Timișoara, ora 18.00: vernisajul expoziției "Orient/Occident"
- Ateneul Român, ora 19.00: concert dirijat de Thomas Dansgaard
- Institutul Goethe, ora 17.00: seminar pe tema "Turismul blind", cu proiecție de film urmată de conferința prof. Uwe Schulte și discuții
- București, Cluj, Timișoara, Oradea, ora 18.00: expoziție simultană "Zbor peste Picașo"

- Galeria Căminul Artei, parter: se deschide expoziția de scenografie Viorela Petrovic

DUMINICĂ 5 IUNIE

- Ateneul Român, ora 11: concert educativ pentru elevi cu orchestra liceului "Dinu Lipatti", dirijată de Nicolae Racu (Enescu, Rossini, Bizet, Hua Yanjun)
- Institutul Goethe, ora 18.00: filmul "Tokyo-Ga" (1985) de Wim Wenders
- Teatrul Odeon (Sala Podul Grant), ora 11.00: "Adunarea femeilor"

LUNI 6 IUNIE

- Ateneul Român, ora 19.00: orchestra "Constantin Silvestri", dirijată de Ioan Nicolae Licareț (concert Mozart)
- Centrul Cultural Maghiar, ora 18.00: lansarea caietului de poezie "Picașo. Privește. Picașo"
- Galeria Simeza, ora 18.30: vernisajul expoziției de pictură Vasile Melica

MARTI 7 IUNIE

- Muzeul Național de Artă, ora 18.00: recital de pian Iulia-Maria Dobrescu (Bach, Beethoven, Berg, Schumann, Kabalevski)
- Institutul Goethe, ora 18.00: filmul "Paris, Texas" (1983) de Wim Wenders
- Centrul Cultural Maghiar, ora 18.00: "Europa", expoziție de caiete însemnate urmată de două happening-uri
- Teatrul Odeon (Sala Podul Grant), ora 18.00: "Adunarea femeilor"

Rubrică realizată de DOMNICA MACRI

Redacția "22" scoate la concurs post de: secretar general de redacție, reporter/redactor, publicitate/difuzare, introducere text/corectură. Interviuri sîmbătă 4 iunie, ora 11, la sediul redacției

Societatea
Euromedia
Angajează de urgență

UN LIBRAR
(bărbat) cu permis auto și cunoștințe limbi străine (engleză, franceză, germană)
UN LIBRAR SPECIALIST
(femeie sau bărbat)
cunoștințe marketing și limbi străine.

Relații la
tel:
614.06.64

De fapt "Frunză
contra Frunză" s-ar
putea traduce opozi-
ția din titlu, care se
referă la cele două

spectacole ale recentului turneu
la București al tirgu-mureșenilor,
ambele reprezentări aparținând
aceluiași regizor. Abordând
texte de factură divergente, Vic-
tor Ioan Frunză a conceput în-
tr-un mod cu totul diferit numi-
tul comun al foarte personale-
lor sale vizuiri scenice, insolite
meditații asupra istoriei.

Celebru SATYRICON al lui
Petronius a constituit baza
unui scenariu ("tema cu varia-
țiuni" aparținând lui Victor Ni-
colae) de grandioasă montare în
care construcția "en abîme" de-
vine un permanent racourci
prezent/trecut, vizând decadenta
lumilor neroniene, cărora pare
a le fi suficientă oferta împăra-
lului demont: "Panem et circen-
ses!". Numai că defularea prin
care se urmărește a se scăpa de
un coșmar (însuși Fellini când
ecraniza în '69 romanul declara
că o face pentru a-și exorciza

proprile obsesii) angrenează alte

perverse, încercând înșul cu noi vicii.

Translarea spectacolului în Sala

Mare a Naționalului bucureștean a

produs o decalibrare tehnică, iar dilatarea

ritmului grotesc de parodie a

secătuit hazul interpretării actori-
cești, interesul nemaiîfinit polarizat
de ridiculizarea artei elocinței ca pu-
tere a verbului în manipulare politi-
că, ci de ilustrarea doctrinei hedonis-
tică (vizualizată copios de scenografia
inconfundabilă a inventivei Adriana
Grand): un adevărat banchet imagis-
tic de o frumusețe morbiditate, fasci-
nantă în ambianța kitsch-ului exis-
tențial, perfid și de partitura or-
chestrală executată în direct, din foș
(muzica Dorina Crișan Rusu). Rolul
diafragmei camerei de luat vederi
este preluat de cortine divers colora-
te, minuite de doi ofițieri ai festinului
opulenței și corupției, ei substitu-
indu-se anticei convenții teatrale
"Deus ex machina". Mimii își asumă
și misiunea intervențiilor în derula-
rea acțiunii care-i are protagoniști pe
tinerii hotărâți să trăiască intens clipa
și și-l dispută pe imberbul ipocrit
Giton (Balázs Attila): Encolpius (Nicu
Mihoc), aventurierul meditativ dar
violent, și Ascyltos (Nicolae Cristache),
senzualul gelos agresiv. Prin-
tr-un ingenios montaj în cadrul care
variază distanța focală (se joacă în
puncte mai mult sau mai puțin îndepă-
rtate de rampă), licențiozitatea
unor tablouri vivante este atenuată,
nimbată chiar în momentele de euforie
prin "ploaia de arome" invocată de
autorul latin, o pulbere aurie ce se
goară peste eroi. O tentativă de idea-
re.

Pentru prezentarea spectacolului

TOM PAINÉ al ATF-Tirgu-Mureș,

alegându-se Sala Atelier a Naționalului

bucureștean s-a potențat fatura

incitantă a vivacei propuneri de plejare

în inima faptelor de cronică rean-
imate o dată cu povestea acestui
personaj legendar prin obicei sa pre-
zanță și pe Vechiul Continent, în
Anglia natală și în Franța Revoluției
de la 1789, ca și pe Noul Continent.
Ingratitudinea cu care a fost pretu-
tindeni răsplătit cel ce avea să lase
moștenire viitorului cartă "Dreptur-
ilor Omului" este amendată printr-o

IRINA COROIU SATYRICON versus TOM PAINÉ

Nicolae Cristache, Nicu Mihoc și Balázs Attila în Satyricon

infuzie de umor. Ironia soartei se con-
cretizează în simbolical personaj al an-
drogînului Réneme (Fülöp Erzsébet) ce
călăuzește pașii eroului pe care
interpretarea lui Bogdan Zsolt îl men-
ține în zona ambivalentă a trăirilor
pătimașe, dar și a detașării brechtiene.

Paul Foster, literat cu studii juri-
dice, autor al unor piese populare
precum Satyricon (!) sau Elisabeta I
(montată cu mare succes în urmă cu
20 de ani la "Bulandra"), i-a furnizat
regizorului român canavaua unui alt
gen de montare. O trupă ambulantă,
la somația de a-l demasca pe cel acuzat
de o prea mare libertate de gândire,
nu face altceva decât să-i evocă
viata antrenând o dată cu spiritul ludic
și spiritual civic, intrinsec deopotrivă
actorului și spectatorului, cetățeni
ai lumii de ieri sau de azi. Sînt lansate
întrebări patetice legate de rostul
sacrificiului în lupta pentru progres,
dată fiind relativizarea opției asupra
evoluției istoriei mondiale. Partizana-
tul regalității este opus pledoariei
pentru republicanism, așa cum rigidi-
tatea tradiționalismului unei națiuni
conservatoare precum cea britanică
este confruntată cu incertitudinile
permissivității promovate de o națiune
precum cea americană, în formare la
vremea respectivă.

Fervoarea extraordinară a fabula-
ției pe marginea acestui destin tragic
a unui umanist respins de umanitate
este redată printr-o excepțională den-
sitate în expresivitate, evidențind su-
plețea ideilor și principiilor într-o for-
midabilă dinamică a sugestiilor și co-
respondențelor. Alături de o minima-
lă formație instrumentală, trupa
omogenă a studenților de limba ma-
ghiară entuziasmează stimulând par-
ticiparea publicului (călăuzit de sen-
sibila traducere la casa a Adrianei
Grand). Căci dacă în Satyricon con-
venția declarată a "teatrului în teatru"
acționează ca o capcană care, pe
măsură ce devitalizează o stare de fapt,
subjugă prin mirajul altei iluzii, cea a
libertății simțurilor, în Tom Paine,
"teatru în teatru" devine, printr-o
încăpățană acoladă în timp, vehiculul
ideal pentru activarea emoționată,
dar și lucidă a conștiințelor. De unde
și ovațiile finale!

CASA MEMORIALĂ "DIMITRIE ȘI AURELIA GHIATĂ" AMELIA PAVEL

Redescoperirea legăturii dintre spațiu și operă

În zilele recente, cînd toc-
mai ne îngrijora semnul unei
reaparități a gigantismului, se
ivea, discret, o consolare. Un-
deva, pe o străduță bucureș-
teană din vecinătatea micii
biserici Sf. Elefterie vechi,
"arta și frumosul" îmbrăcâu
haina cuviinței și grației suri-
zătoare, la dimensiunile coti-
dianului nostru. Silueta bisce-
ricii cu ancadramentele ei fine,
o școală de demult, strada
cotită liniștit printre casele
cu un singur etaj sau fără,
încete în frunzișuri și copaci
înfloriți, pregătesc intrarea în
muzeul Ghiată, o casă ca cele-
lalte, moderat elegantă. At-
mosfera care o învăluie nu
este idilică, nici nu are conotații rurale; este autentic bucureșteană, la modul
interbelic, desigur, dar fără a se potrivi în vreun fel cu mult vehiculata com-
parație: "micul Paris". Comparație mundenă, comparație comercială, politică
poate, urbanistic însă fără teme, în orice caz nu în privința geografiei subtile
a Bucureștiului, identificabilă în zona Popa Soare, Popa Nan, Doamnei, Sf.
Elefterie, Parcul Filipescu.

Redeschiderea casei Ghiată - preludiu, pare-se, și al altor reconstituiri de
acest fel - are darul de a atrage atenția în primul rînd asupra adevărului
picturii românești interbelice cu decorul și cadrul ei exterior. Ea este, de la
Petrascu la Ghiată și de la Tonitza la Iser, o pictură înrădăcinată în ambian-
ță. Nu întâmplător motivul "străduinței" este atît de frecvent în această pictu-
ră, sau alte motive evocatoare ale unei ambianțe imediate, ori metamorfozată
în ambianță imediată. Această trăsătură favorizează și uneori chiar cere un
spațiu muzeal specific, capabil să solicite comunicarea afectivă cu operele ex-
puse. Preocuparea, răspîndită astăzi în lume, de a stabili forme de interacți-
une a operelor cu spațiul muzeal în care sînt prezentate, merită, dacă nu referim
la pictura românească interbelică și, în cazul de față, la pictura și desenele
lui Ghiată în mod special, o atenție deosebită. După 17 ani de absență a ca-
selor memoriale-muzeu, închise începînd din 1977, redescoperirea acestor le-
gături dintre spațiu și operă, scoase din starea de indiferență și personalizate,
duce firesc și la o înțelegere înnoită a operelor respective.

În ceea ce privește pictura lui Ghiată, într-adevăr, spațiul casnic reușește,
în mod surprinzător, să releve tocmai alte elemente ale viziunii artistului
decît cele obișnuite acreditate în caracterizările ei și care se concentrează pe
tradiționalism, ruralism, spontaneitate, puritate a trăirilor interioare tradusă
în gesturile străvechi în altitudinea corporală a personajelor, în înfățișările cu-
vioase ale naturii evocată fără orizonturi largi și neliniștitoare, imagini grîu-
lu ocrotite de copaci, de o turle de biserică, de căsuțe ori de siluete omenești
ușor topeșe, bine înrădăcinate în cotidian. Dincolo de toate aceste semne ale
autenticității artei lui Ghiată, reprezentate în muzeu prin bine cunoscutele
chipuri de țărânci, de țiguri, de colțuri pașnice de oraș și peisaje de pădure
luminoasă, figurează în colecție cîteva picturi ale unui Dimitrie Ghiată necu-
noscut. Sînt mai ales două peisaje cu sonde, pictate în griuri adînci și - excepție
absolută în pictura lui Ghiată - cu ceruri lucrate în cele mai caracteristice
procedee ale informalului modern, în tușe abstractizante și totuși consistente,
în ritmurii dansante care prefac norii într-un șir de forme plurisemantice, cu
iz suprarsalial. Revelatoare sînt și desenele lui Ghiată, la locul lor în atmosfera
intimă și discret voioasă a încăperilor de la etajul casei. Sînt desene rapide,
în linii nervoase, altele decît cele calme cunoscute din picturi, ici-colo străbă-
tute de o notă de umor bonon și în același timp subtil.

Muzeul cuprinde și tapiseriile Aureliei Ghiată care, pe lângă faptul că în-
tregesc armonios atmosfera ansamblului, au darul, prin nota lor glumoașă
aplicată unor subiecte serioase, cu voievozi și domnii, de a sublinia caracte-
rul degajat, liber de constrîngerii erudite, de teorii și programe, al întregii ex-
puneri. Ai impresia, privind aceste tapiserii, de obicei verticalizate, că autoa-
rea lor își putea permite să filosofese orice motiv, și din cele socotite banale
sau nu îndeajuns de rafinate, pentru a-l transforma în hozoasă poezie familia-
ră, ridicată la rang de artă adevărată.

Printesa și sculptura

În sistem bienal, "Simpozionul de scul-
ptură Printesa Diane de Wurtemberg", găz-
duit de castelul și domeniile Althausen și
aflat la ediția a treia, are ca nouitate, în acest
an, prezența a patru sculptori români (al-
ături de artiști din Germania, Franța, Ca-
nada, Elveția). Napoleon Tiron, Liviu Răuș,
Aurel Vlad și Mircea Roman (venit din
Londra unde beneficiază de o bursă de stu-
dii) au fost invitați în rezidență timp de o lu-
nă și expun pe lângă lucrările aduse din Ro-
mânia și sculpturi înfiptute la fața locului.

Vernisajul din 20 mai le-a prilejuit artiș-
tilor români o întâlnire emoționantă cu
Regina Mihai și Regina Ana, invitați de ono-
are ai Casei de Wurtemberg. (Regina Ana
și-a amintit lucrarea lui Aurel Vlad, pe care
o văzuse în România, cu un an în urmă, la
galeria Catacomba.) Un cuvînt despre
artiștii români a rostit istoricul de artă Gh.
Vida, care a alcătuit selecția românească.

O manifestare prestigioasă ca aceasta
nu-i cere organizatorului decît o pasiune re-
ală pentru sculptură și 250.000 DM. (D.P.)

CRIMĂ ȘI PEDEAPSĂ

Problema bătaii cu bastonul: ar trebui ca America să semene mai mult cu Singapore?

George Fay ar trebui să trăiască acum visul american. În anul '60 el a emigrat împreună cu familia sa din România în SUA. Acum, la 47 de ani, are o firmă care valorează 55 milioane dolari în Dayton, Ohio și locuiește în Kettering, o suburbie luxuoasă din Midwest, cu piscine viu colorate și cu grădini bine îngrijite. Cu toate acestea, el este un om furios și frustrat. Fiul său, Michael, este în Singapore, condamnat pentru vandalism la patru luni de închisoare, o amendă de 2.220 dolari și la șase lovituri de baston la fund.

Bătaia cu bastonul nu este o glumă. Un fost director al închisorilor din Singapore a declarat: "Ofițerul își folosește toată greutatea corpului, nu doar puterea brațului (...) se infinge bine pe picioare pentru a aplica lovitura (...) După trei lovituri, fundul celui pedepsit este plin de sînge". Un ofițer de închisoare pensionar spune că fiecare lovitură cu bastonul face pielea să crăpe. "Așa se întâmplă de fiecare dată" - iar cicatricile rămân pe viață.

George Fay a crezut că americanii vor fi scandalizați. El crede că mărțuria fiului său a fost obținută cu forța și că acesta nu se face vinovat de fapta pentru care a fost condamnat. A sperat că opinia publică americană va forța autoritățile din Singapore să schimbe pedeapsa. Poate să se lase păgubaș. Într-un sondaj publicat cu o lună în urmă de revista Newsweek, 38% dintre americani sînt de acord cu loviturile de baston pe care Michael trebuie să le primească și 52% le resping. Dar minoritatea dă tonul. În scrisorile adresate Congresului și în mesajele telefonice la Ambasada Singapore s-a văzut limpede acordul față de bătaia cu bastonul. Durerea lui Michael a devenit subiectul cel mai discutat la posturile de radio. După părerea lui Michael Harrison, prezentator în Springfield, Massachusetts, 90% dintre interlocozii săi doresc să-l vadă pe Michael plin de urme de baston. "Am văzut fața urâtă a societății noastre. Singurul lucru care-l putea salva pe Mike era ca societatea americană să fie oripitată de această faptă și, cînd colo, lucrurile se petrec tocmai pe dos", spune George Fay.

Ghinionul lui Michael este acela că a devenit paratrănetul pentru două subiecte la modă care, oricum, nu vin în ajutorul său. Primul afirmă că, deși rata totală a criminalității în SUA, în ultimii doi ani o scăzut, americanii au tot dreptul să fie furioși în legătură cu crimele și cu actele de vandalism cu care se confruntă. Un mijloc important de reducere a criminalității este acela de a curăța străzile. Al doilea subiect se referă la faptul că există cîteva minunate "valori asiatice" legate de ordine și de simțul răspunderii, conștinute de Codul penal de la Singapore. Michael nu poate câștiga. Unele persoane mai conservatoare telefonează la radio și cer o pedeapsă rapidă și grea pentru infracțiunile pe care le-a comis.

Deși America rămîne o țară a violenței, a trebuit să ajungă la un consens asupra faptului că pedeapsa corporală demonstrează lipsa de civilizație. David Rothman, profesor de medicină și istorie so-

SUA - în condițiile creșterii teribile a criminalității și ale unui sistem legislativ plin de lacune, tendința este de a accepta tipul de guvernare de la Singapore. Și asta nu este bine, pentru că slăbiciunea nu trebuie să ducă la instaurarea unei cruzimi inutile. Dar această dorință a oamenilor de a se aplica pedepse severe nu trebuie pusă pe seama setei de sînge. Ea este justificată de revolta tot mai mare față de tot ceea ce se întâmplă în societatea americană modernă. Oamenii se simt frustrați pentru că guvernul nu este capabil să-și ducă la bun sfîrșit principală sa obligație: securitatea cetățenilor săi. În ultimele trei decenii crimele violente au crescut într-o proporție de 500%. În lumea industrializată, America este pe primul loc în ceea ce privește crimea, violul și atentatele violente. Oamenii sînt nemulțumiți pentru că mulți dintre cei vinovați nu sînt pedepsiți sau primesc pedepse ușoare.

cială la Universitatea Columbia, a fost șocat de sprijinul pe care bătaia cu bastonul l-a găsit în America. El a spus că, sub influența luminismului, perioada dintre 1740 și 1840 a cunoscut o schimbare profundă în privința atitudinii față de pedeapsă și un dezechilibru din ce în ce mai mare pentru provocarea, cu bună știință, a durerilor. Cîndva, pedeapsa se aplica public; autoritățile impuneau "un spectacol al suferinței" care era merit să sperie populația. În 1759, Voltaire scria în "Candide" că englezii credeau că "era bine, din cînd în cînd, să uci un amiral pentru a-i încuraja pe ceilalți". Botucul, stilul infamiei, galelele, ghilotina - toate urmăreau să inspire teama față de autorități.

De la teama la dezgust

Dar publicitatea care s-a făcut pedepsei a avut efectul nedorit: teama s-a transformat în dezgust. În 1787 execuțiile publice erau puternic atacate de persoane influente. Din ce în ce mai mult execuțiile aveau loc în închisori. Marea Britanie a folosit stilul infamiei pînă în 1830; Franța, pînă în 1832. New York-ul a renunțat la execuțiile publice în 1835, deși l-a trebuit peste un secol ca să le desfi-

SINGAPORE - este un oraș-stat pe o insulă multietnică; a moștenit Codul penal de la coloniștii britanici și este celebru pentru intransigența în pedepsirea infracțiunilor sau mai bine-zis a ceea ce ei consideră infracțiuni. Uneori, aceste "infracțiuni" au stîrnit ilaritate: este interzis să mesteci chewing-gum, să scuipi, să hrănești păsările etc. În deținerea unui pașaport străin nu așteaptă după sine imunitatea.

Cu toate acestea, duritatea cu care este guvernat Singapore constituie cea mai mare garanție pentru investitorii străini. Nu există corupție la nivelul guvernului, contractele sînt respectate iar străzile sînt curate și sigure. Singapore este înflorit, oferă condiții excelente oamenilor săi, îngrijire medicală și o pensie sigură. De curînd, un vizitator american, mîmurindu-se de strălucirea orașului, și-a întrebant gazdele din Singapore cum ar putea fi păstrat acest oraș intact dacă, să zicem, întreaga insulă ar fi mutată în SUA. Răspunsul: va trebui să punem sîrmă ghimpată de jur împrejur.

înțeze complet. Biciuirea a căzut și ea în dizgrație. Reformatorii spuneau că dacă bați pe cineva la închisoare nu mai este nevoie să-l și bați. Deși nu există nici un tratat prin care pedeapsa corporală să fie oficial interzisă, Comisia pentru Drepturile Omului de la ONU a declarat, în 1982, că interzicerea torturilor și a tratamentului crud și degradant ar trebui să se extindă și asupra pedepsei corporale.

Între timp, în SUA, cît și în țările din Vest, este atacată folosirea bătaii în școli. Profesorii buni știu ce înseamnă umilirea elevilor recalcitranti și acum bătaia este mai puțin folosită ca înainte. În 1976 doar două state americane interzisera pedeapsa corporală în școli; astăzi, numărul lor a ajuns la 27. Un sondaj făcut de Newsweek arată că 56% dintre americani dezaprobă această practică. Studiile au arătat că, de fapt, în loc să reducă numărul de conflicte din școli, bătaia determină o creștere a inclinației spre violență. "Oriunde oamenii au puterea de a-și face pe alții să sufere, se face abuz de această putere", declară directorul unui centru de studiere a pedepsei corporale.

Dar dacă opinia publică este împotriva bătaii cu bastonul, atunci de ce nu se fac auzite mai multe voci care să-l apere pe Michael? Răspunsul trebuie căutat în stațiile de metrou mîzgălite cu vopsea, pe scările vegnice pline de urină, în antenele radio smulse de pe automobilele particulare etc.

Michael a fost pus la zid exact așa cum au făcut cei din Singapore și cum i-ar plăcea lui Rudy Giuliani, noul primar al New York-ului, să facă. Din ianuarie, Giuliani și Comisarul de poliție William Bratton s-au ocupat de crimele care afectează "calitatea vieții", sperîndu-și de moarte pe puștii care chitulesc de la școală, arîstîndu-i pe cei care se ocupă de jefuirea mașinilor. Acesta îi vor face pe cei din Singapore să se simtă mîndri. Și nu că ar avea nevoie de prea multă încurajare. Cu o populație de 2,7 milioane locuitori, Singapore a avut anul trecut 58 de crime și 80 de violuri față de Los Angeles,

unde s-au comis 1.058 crime și 1.781 violuri. Legile statului pedepsesc scuipatul în public și pe cei care nu trag apa la WC-urile publice. Pedeapsa corporală este din ce în ce mai mult folosită. În 1992, 1.422 persoane au fost condamnate la bătaia cu bastonul; în 1993 au fost condamnate 3.244 și de doi ani diplomații flutură un document ofensiv împotriva celor care vor să impună "valorile occidentale" în Orient.

Surse din Singapore, care cunosc bine cazul Michael Fay, spun că autoritățile au renunțat în ultimul moment la o pedeapsă mai blîndă în care era eliminată bătaia. Acest caz are un mesaj clar pentru ținerii care provin din rîndurile clasei mijlocii care se ridică acum în Singapore și care își fac din ce în ce mai simțită prezența în peisajul social, dacă putem cîmăgi un american, în mod sigur va putem cîmăgi și pe voi, așa că puneți spray-urile cu vopsea la o parte. Și poate că vor mai fi și alte mesaje. Stephen Freehill, alt tînăr american, este pe punctul de a primi o pedeapsă asemănătoare cu cea a lui Michael. Stephen are doar 16 ani, vîrsta minimă la care se poate aplica bătaia cu bastonul.

Guvernele altor state din Asia de Est împărtășesc pînă la un punct ideile din Singapore, conform cărora ceea ce contează nu sînt "drepturile omului" și "drepturile civile", ci ordinea și succesul economic. În 1986, în ciuda tuturor protestelor, Malaezia a executat doi australieni pentru trafic de droguri. Thailanda a pedepsit cu închisoare 42 de americani pentru droguri, dintre care 15 sînt condamnați la închisoare pe viață. Spuneți toate acestea celor care telefonează la radio și ei vor cere adoptarea mai multor principii asiatice acasă.

Sau poate că nu. Pentru că toată tevatura legată de valorile asiatice este învaluită în ipocrie. Pe de o parte, de curînd, în Singapore, producătorii unui spectacol care conține și cîteva scene în care actorii apăsau, pentru scurt timp, dezbrăcați, au folosit niște lumini roșii de avertizare, așa încît publicul să poată evita să privească acele scene; pe de altă parte există exodul neîntrerupt al locuitorilor din Singapore și Malaezia către Thailanda, unde se pot bucura de prostituția minorilor. Și mulți asiatici sînt mult mai puțin înverșunată împotriva "valorilor occidentale" decît guvernele lor. În ultimii 10 ani, membri ai noii clase de mijloc din Coreea de Sud și Bangkok sînt pregătiți să lupte (și să moară) nu pentru ordine și succes economic, ci pentru libertatea cuvîntului și drepturile omului.

Execuția din Texas

Dreptul penal american este și el, la rîndul său, plin de ipocrie. Amnesty International raportează că din 1977 în America au fost executate cinci persoane pentru crime comise la vremea cînd erau minore. Puține voci s-au auzit anul trecut cînd Ramón Montoya, cetățean mexican, a fost executat, deși Mexicul a abolit pedeapsa capitală încă din 1929. Condițiile din unele închisori americane sînt la fel de cumplite cu cele din berdeleurile thailandeze.

Traducere și adaptare de ADRIANA TUDOR după articolul lui Michael Elliot, Newsweek, aprilie 1994

CITITORII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: pentru dolari în contul 4120253230, pentru mărci în contul 4120253231, pentru franci francezi în contul 4120253235, pentru lire italiene în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Costul abonamentelor pentru cititorii din străinătate:

	1 an	6 luni	3 luni
- zona europeană:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
- alte continente:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPE) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Gabriela Adamesteanu (redactor-sef), Rodica Palade (redactor-sef adjunct), Andrei Cornea (redactor-sef adjunct), Ilie Serbănescu (publicist comentator), Dan Perjoyschi (director artistic), Dana Armesanu (actualitate socială), Horatiu Pepine, Marian Chiriac, Raluca Stroe-Brumariu (actualitate politică), Florina Popa (sef departament economic), Cornelia Niculescu (contabil), Radu Dobăniță (corector), Gina Marin (fotoreporter, secretariat), Mircea Ionescu (sef serviciu difuzare), Mihaela Chiușu (difuzare), Flori Sava, Ioan Condor (publicitate). Rubrici permanente: Tia Serbănescu (comentarii politice), H.-R. Patapievici (eseu). Correspondenți externi: Adrian Nicalescu (Milano), William Totok (Berlin), Ion Mircea Damian (Paris). Responsabil de număr: Gabriela Adamesteanu

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120, Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08.

ISSN-1220-5761

Tipărit la "TIPOREX" SA Calea Plevnei 114 Tehnoredactare computerizată Adrian Baltag, Alexandru Cișpi Revista "22"